

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Analýza financování a hospodaření občanského sdružení APLA
The Analysis of Funding and Economy of Civil Association APLA

Student: bc. Renata Hrubá

Vedoucí diplomové práce: Ing. Šárka Kryšková, Ph.D.

Ostrava 2011

Čestné prohlášení:

**„Prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci vypracovala samostatně a přílohy
jsem zařadila dle potřeb diplomové práce.“**

V Ostravě 18. 4. 2011

.....

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce Ing. Šárce Kryškové, Ph.D, JUDr. Dagmar Zápotočné a celé své rodině.

Obsah:

1. Úvod.....	1
2. Charakteristika neziskového sektoru	3
2.1 Nezisková organizace.....	3
2.1.1 Dělení NO	5
2.1.2 Typologie NO.....	7
2.1.3 Vztah neziskového sektoru a státu a postupný vývoj NO	8
2.2 Občanské sdružení.....	11
2.3 Vznik občanského sdružení.....	12
2.4 Návrh na registraci	12
2.5 Stanovy.....	13
2.6 Výroční zpráva	14
2.7 Vize, poslání, cíle	15
2.8 Zánik občanského sdružení	17
2.8.1 Likvidace	18
2.8.2 Insolvence.....	19
2.9 Občanské sdružení APLA	20
2.9.1 Vize APLA - Vysočina	22
2.9.2 Cíl sdružení	23
3. Zdroje financování občanského sdružení	24
3.1 Rozpočet OS.....	27
3.1.1 Typy rozpočtů	29
3.2 Financování	30
3.2.1 Granty a dotace.....	31
3.2.2 Dárcovství	32
3.2.3 Členské příspěvky	34
3.2.4 Samofinancování	34
3.3 Fundraising.....	36
3.3.1 Fundraiser	37
4. Hospodaření a analýza možností financování	40
4.1 Rozhodování a pravomoci v otázkách hospodaření	40
4.2 Kontrola hospodaření	43
4.3 Občanské sdružení APLA - Vysočina.....	44

4.3.1	Uživatelé APLA - Vysočina.....	45
4.3.2	Celkový pohled - příjmy a výdaje	47
4.3.3	Příjmy a výdaje v jednotlivých letech	50
4.4	Zhodnocení činnosti sdružení APLA - Vysočina.....	54
4.5	Návrhy a doporučení	55
5.	Závěr.....	57
	Seznam použité literatury:	59
	Seznam zkratk	
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	Seznam příloh	

1. Úvod

Historie neziskového sektoru má u nás v současné době bohatou tradici. Již po několik století docházelo ke sdružování lidí, nejstaršími bratrstvy byly především různé náboženské spolky, které se již v té době značně podobaly dnešním sdružením, které všichni velice dobře známe. Tyto spolky měly velmi významný podíl na národní, kulturní a politické emancipaci, jakým bylo například Národní obrození, vznik Československé republiky či Sametová revoluce. Rok 1948 byl pro veškeré neziskové organizace velmi těžkým obdobím, zásadní změnou bylo, že na jejich činnost začala dohlížet státní moc. Občanská společnost tak nemohla uskutečňovat svobodně žádnou ze svých funkcí, protože nemohla už samostatně zastupovat různé zájmy občanů a vyjadřovat jejich mínění. Proto se lidé začali sdružovat do masových organizací, zejména do jednotné odborové organizace, do organizace žen, organizace mládeže, do jednotných tělovýchovných a sportovních organizací. Nová etapa pro neziskové organizace přišla s rokem 1989. Změny, které přišly, přinesly neziskovým organizacím naději. Toto období, kdy neziskové organizace procházely celou řadou změn, můžeme rozdělit do čtyř etap. Během první etapy, a to od roku 1990 – 1992, se změny začaly odrážet v prvních právních úpravách neziskového sektoru. Politika státu sestavila podmínky k nastartování veřejně prospěšné činnosti. V následující etapě roku 1993 – 1996 byl vztah státu k neziskovým organizacím spíše skeptický a odměřený. Státní politika v té době velmi zaostala za vývojem neziskového sektoru. Ale další roky už přinesly neziskovému sektoru pozitivnější zprávy a tak se mohl neziskový sektor více rozvíjet. V letech 1997 – 2001 vyšel nový zákon o nadacích a podněcoval nadační sféry ke konsolidaci, začala tak příprava nových zákonů a zpřesňování dotačních zásad. V poslední čtvrté etapě (2002 – nyní) došlo ke dvěma důležitým změnám. V prvé řadě to byly reformy veřejné správy, které začaly podstatným způsobem ovlivňovat situaci NO v regionech. Druhou významnou změnou byl vstup České republiky do EU, tento vstup přinesl NO možnost navazovat nová partnerství s organizacemi mimo ČR a využívat fondy EU. Právě ono členství ČR v EU může posílit význam neziskových subjektů a tak pomoci všem, kteří jsou na jejich aktivitách závislí. Organizace v ČR jsou však zatím na počátku dlouhé cesty, než budou mít tyto organizace úroveň států v EU.

Neziskový sektor je nedílnou součástí každé vyspělé ekonomiky a zahrnuje širokou škálu organizačních forem a činností. Neziskové organizace totiž zajišťují některé potřeby společnosti, o které se nedokáže postarat stát. Jak je patrné z názvu, nevytvářejí zisk

k přerozdělení mezi své vlastníky, ale pokud je zisk vytvořen, tak ho musí opět vložit k rozvoji organizace a plnění cílů. V České republice mají velký podíl na fungování celé společnosti. Tyto organizace jsou zajímavé především svojí pestrostí, protože se každá nezisková organizace od sebe liší, ať už velikostí, strukturou, stylem vedení nebo svým zaměřením. Ale jedno mají společné, jsou založeny proto, aby uspokojovaly převážně zájmy svých členů, zájmy jednotlivců jsou pro ně na prvním místě. Významnou složkou neziskového sektoru v naší společnosti představují občanská sdružení. Jsou upravena zákonem č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů a v současné době jsou nejrozšířenější formou neziskové organizace v ČR.

A právě i mnou vybraná NO je upravena tímto zákonem. Sdružení APLA vzniklo z iniciativy rodičů a profesionálů pracujících s osobami s poruchou autistického spektra (PAS). Odtud vzešel název APLA – Asociace Pomáhající Lidem s Autismem. Jejich hlavním cílem je zkvalitnění péče o osoby s PAS.

Tato diplomová práce je rozdělená do dvou velkých částí, a to na část teoretickou a praktickou. První úsek obsahuje teoretickou část celé diplomové práce, tedy seznámení se základními pojmy, které se vztahují k občanskému sdružení. Vysvětluje, co je nezisková organizace a občanské sdružení, dále jsou v této části vymezeny zákonem stanovené podmínky pro vznik občanského sdružení, jeho fungování, zánik a jiné pojmy, které jsou neméně důležité. Kapitola zdroje financování občanského sdružení je také teoretická. Praktická část je věnována hospodaření a analýza možnosti financování Občanského sdružení APLA - Vysočina. Vše je důkladně popsáno na konkrétních případech Občanského sdružení APLA - Vysočina. Závěr diplomové práce je věnován shrnutí a vyhodnocení celé diplomové práce.

Cílem bylo vytvoření práce s uceleným pohledem na problematiku občanského sdružení, od založení až po zánik sdružení. Dále v praktické části na konkrétním případě občanského sdružení APLA – Vysočina zanalyzovat oblast zdrojů příjmů a výdajů za určité časové období (v letech 2004 – 2009) a na základě této analýzy doporučit a navrhnout možná řešení financování do budoucna.

2. Charakteristika neziskového sektoru

2.1 Nezisková organizace

Neziskové organizace jsou nezávislé na státu a své úsilí zaměřují na pomoc ve všech oblastech lidských potřeb. Jak již vyplývá z názvu, pro NO není hlavním motivem dosažení zisku v podnikání, ale především vždy dobrá vůle, uspokojení zájmů členů a úsilí pomáhat. Je tedy kladen důraz na výsledky z hlavního poslání neziskové organizace. Pokud je přesto dosaženo zisků, jsou zpět investovány do činnosti organizace.

Do neziskového sektoru patří především subjekty poskytující veřejné služby, vždy musí být tyto subjekty právnickou osobou. Mají svého zřizovatele a podléhají registraci podle platného zákona. Působí v mnoha veřejně prospěšných oblastech, jako jsou služby v sociální oblasti, v oblasti zdravotnictví, péče o zdravotně postižené, ochrana životního prostředí, kultura a ochrana kulturních památek nebo i v oblasti sportu, tělovýchovy a volného času. Neziskové organizace jsou proto nutné pro fungování každého státu, proto je zvláštní, že žádný platný zákon nedefinuje přesnou definici neziskové organizace.

Organizace svým posláním uspokojuje žádané služby tím, že přesně vymezí svoje poslání, pro jaký účel byla zřízena.

Švédský ekonom Pestoff rozdělil sektory v národním hospodářství, pro znázornění používá rozdělení národního hospodářství na čtyři sektory plochou trojúhelníku. Pestoff dělí národní hospodářství do jednotlivých sektorů podle tří kritérií:

- podle kritéria financování provozu a rozvoje na sektor ziskový a neziskový,
- podle kritéria vlastnictví na sektor soukromý a veřejný,
- podle míry formalizace na sektor formální a neformální.

V trojúhelníkovém modelu národního hospodářství se nachází čtyři sektory, a to:

- sektor – soukromý ziskový,
- sektor – veřejný,
- sektor – neziskový soukromý,
- sektor - neziskový – domácnosti,

Kritériem pro dělení sektorů jsou vymezené přímky, tyto přímky znázorňují sektor formální a neformální, ziskový a neziskový, veřejný a nestátní. Tyto dělicí přímky jsou

vedené tak, že uprostřed trojúhelníku zbývá větší či menší místo, podle velikosti krajních sektorů, právě pro třetí neziskový soukromý sektor, který je vymezený kružnicí. Místa, kde se jednotlivé sféry sektorů překrývají, jsou pro umístění sociálně ekonomických subjektů, které mají znaky společné pro dva nebo více sektory. Tyto sektory se definují jako takzvané smíšené a hraniční organizace, ve kterých se činnosti a poslání jednotlivých organizací působících ve vymezených sektorech překrývají. Příkladem smíšené organizace může být např. soukromá střední škola, která svou povahou zasahuje do veřejného sektoru, ale má i privátní charakter a je z části financována z veřejných prostředků. Oproti tomu příkladem hraniční organizace může být penzijní fond, který funguje na principech obchodního zákoníku ve formě akciové společnosti, ale dostává zákonem vymezené příspěvky z veřejných financí a způsob rozdělování zisku je rovněž normativně vymezen zákonem. Dalším zvláštním případem hraniční organizace je státní podnik, který byl zřízen se záměrem podnikání některou z institucí veřejného sektoru a obhospodařuje státní majetek.¹

Skutečnosti je možno se ještě více přiblížit s tím, že hranice mezi jednotlivými sektory jsou značně nezřetelné, že se tedy jednotlivé sektory vzájemně ovlivňují a dokonce i prolínají.

Obr. 2.1 – Vymezení neziskového sektoru podle Pestoffa

Zdroj: HALÁSEK, D., *Veřejná ekonomika*, OPTYS, s. r. o., 2007.

¹ HALÁSEK, D., *Veřejná ekonomika*. OPTYS, s. r. o., 2007. 208 s. ISBN 80-85819-60-0.

2.1.1 Dělení NO

Česká odborná literatura nedefinuje jednoznačně charakteristiku NO působících v ČR. Jedinou zmínku lze nalézt v zákoně č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů, § 18 odst. 3, kde je uvedeno, že jde o organizaci charakteru právnické osoby, která nebyla zřízena nebo založena za účelem podnikání. Toto rozdělení slouží především pro výpočet jednotlivých daní. Jedná se právě o tyto typy organizací podle § 18 odst. 8:

- zájmová sdružení právnických osob, pokud mají tato sdružení právní subjektivitu a nejsou zřízena za účelem výdělečné činnosti,
- občanská sdružení včetně odborových organizací,
- politické strany a politická hnutí,
- registrované církve a náboženské společnosti,
- nadace a nadační fondy,
- obecně prospěšné společnosti,
- veřejné vysoké školy,
- veřejné výzkumné instituce,
- školské právnické osoby podle zvláštního právního předpisu,
- obce,
- organizační složky státu,
- kraje,
- příspěvkové organizace,
- státní fondy a subjekty, o nichž tak stanoví zvláštní zákon.

Neziskové organizace, právě díky jejich poslání a cílům, mohou být tříděny i podle jiných kritérií, kterými mohou být:²

- podle zakladatele,
- podle globálního charakteru poslání,
- podle kritéria právně organizační normy,
- podle způsobu financování,
- podle charakteristiky realizovaných činností.

² REKTOŘÍK, J. a kol., *Organizace neziskového sektoru*. 3. vyd. EKOPRESS, s. r. o., 2010. str. 40–41. ISBN 978-80-86929-54-5.

Kritérium podle zakladatele:

- a) organizace založené veřejnou správou, tj. státní správou (ministerstvo, ústřední úřad státní správy), nebo samosprávou (obec, magistrát, kraj), některé z nich se proto z uvedeného důvodu nazývají veřejnoprávní organizace,
- b) organizace založené soukromou fyzickou nebo právnickou osobou (mohou zakládat organizaci i společně), nazývané soukromoprávní organizace,
- c) organizace, jež vznikly jako veřejnoprávní instituce – výkon účelu veřejné služby je dán jako povinnost ze zákona (například veřejná vysoká škola).

Kritérium globálního charakteru poslání:

- a) organizace veřejně prospěšné, jejich posláním je produkce veřejných a smíšených statků, které uspokojují požadavky veřejnosti, může jím být například charita, ekologie, zdravotnictví,
- b) organizace vzájemně prospěšné jsou založeny za účelem vzájemné podpory skupin občanů, které mají společný zájem, posláním je tedy uspokojování svých vlastních zájmů a veřejná správa dbá, aby se jednalo o takové zájmy, které neodporují zájmům druhých občanů ve vztahu k veřejnosti, příkladem je realizace aktivit v kultuře, profesní zájmy nebo ochrana zájmů skupin.

Kritérium právně organizační normy:

- a) organizace založené podle zákonů č. 218/2000 Sb., rozpočtová pravidla a č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů,
- b) organizace založené podle ostatních zákonů platných pro neziskové organizace,
- c) organizace založené podle zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, a organizace s obdobným charakterem.

Kritérium financování:

- a) organizace financované zcela z veřejných rozpočtů (OSS a územní celky),
- b) organizace financované zčásti z veřejných rozpočtů – na příspěvek mají legislativní nárok (příspěvkové organizace, vybraná OS, církve a náboženské společnosti, politické strany a politická hnutí),
- c) organizace financované z různých zdrojů, například sbírky, dary, sponzoring, granty, vlastní činnost,
- d) organizace financované především z výsledků realizace svého poslání.

Kritérium charakteristicky realizovaných činností:

- a) společné znaky pro všechny typy neziskových organizací:
 - jsou PO s výjimkou OSS,
 - nejsou založeny za účelem podnikání,
 - nejsou založeny za účelem produkce zisku,
 - uspokojují konkrétní potřeby občanů a komunit,
 - mohou, ale nemusí být financovány z veřejných rozpočtů,
- b) společnými jen pro soukromé neziskové organizace
 - mají ze zákona povolenou svoji autonomii ve vztahu k vnějšímu okolí,
 - členství je realizováno výhradně na principu dobrovolnosti,
 - vytváří většinou neformální struktury, ale vždy v rámci legislativy.

2.1.2 Typologie NO

Základní typy v občanském sektoru v ČR můžeme dělit podle poslání na:

- vzájemně prospěšné – jsou jimi některé nevládní neziskové organizace a jejich prvořadým cílem je sloužit spíše pro blaho svých vlastních členů, jsou to různé obchodní a podnikové asociace, profesní asociace, společenské kluby, družstva a odbory,
- veřejně (obecně) prospěšné – tady spadají všechny ostatní neziskové organizace, jsou zřízeny s posláním uskutečňovat či podporovat činnosti, které mají většinou povahu veřejných statků, proto tedy organizace s prvořadou službou veřejnosti, to znamená takové organizace, jejichž základním posláním je veřejně prospěšná činnost,
- organizace typu organizačních složek a příspěvkových organizací státu a samosprávných územních celků – jejich posláním je veřejná správa a veřejně prospěšná činnost,
- ostatní veřejnoprávní organizace – hlavním posláním je zde prospěšná činnost,
- organizace typu obchodních společností a jím podobných,

2.1.3 Vztah neziskového sektoru a státu a postupný vývoj NO

Neziskový sektor se stal postupem času v ČR velmi silným odvětvím s jasnou strukturou a pravidly, proto je významnou součástí každého ekonomického i politického prostředí vyspělých zemí. Vyrovnává přetlak ekonomických zájmů na všech trzích. NO velmi často cílevědomě pracují na své profesionalizaci. Nedostatky se v současné době stále nacházejí oproti vyspělým zemím EU, ale vše závisí především ve schopnosti spolupráce na různých úrovních a silnějším fundraisingu, který by vedl k vyšší a trvalejší stabilitě těchto organizací. Z hlediska regionálního rozvoje NO dochází k převodu mnoha kompetencí z centrální úrovně na kraje. Tomuto procesu se přizpůsobuje i neziskový sektor a dochází k aktivizaci NO na úrovni jednotlivých regionů, tyto organizace se pak často zapojují do procesů komunitního plánování a kromě oborových, vznikají i regionální asociace. A právě celý tento proces je směřován k efektivnější komunikaci a spolupráci mezi neziskovým sektorem a státem.³

Stát plní vůči neziskovému sektoru tři základní funkce:

- vytváří legislativní prostředí pro jeho činnost,
- poskytuje NO finanční prostředky na veřejné služby a jeho další rozvoj,
- zajišťuje komunikaci mezi NO, vládou a jinými státními subjekty.

Vztahy mezi neziskovým sektorem a státem jsou složité, právě ona složitost v sobě zahrnuje nejen peněžní transfery, ale i snahu se navzájem ovlivňovat. Ovlivňování ze strany státu je v podobě různých regulací a legislativ a naopak ze strany neziskového sektoru je to snaha ovlivnit státní politiku. Statky, které oba sektory nabízejí, mají vzájemný vliv na tom, jak široké spektrum a velké množství statků budou produkovat. Právě množství těchto statků je velmi závislé na financování prostřednictvím různých grantů, dotací a darů. Velká závislost mezi NO a státem se nachází především ve vyspělých zemích. Neziskové organizace zaměřují své úsilí na pomoc ve všech oblastech lidského života. Působí především v mnoha veřejně prospěšných oblastech, jako jsou sociální služby, péče o zdravotně postižené, ochrana životního prostředí a mnoha jiných oblastech. Základním motivem činnosti není nikdy návratnost, ale vždy dobrá vůle a úsilí pomáhat.

³ JEŽEK, Jiří. *Současný stav a aktuální úkoly neziskového sektoru v České republice* [online]. AGNES, aktualizováno 2009-05-15 [cit. 2010-11-11]. Dostupný z [www: <http://www.tretipatro.cz/index.php?cmd=page&id=50>](http://www.tretipatro.cz/index.php?cmd=page&id=50).

Neziskový sektor České republiky má v současnosti bohatou tradici. Tradice spolkové činnosti a neziskových organizací byla zpřetrhána v době totalitních režimů (fašistického a komunistického), kdy byla svobodná iniciativa občanů nežádoucí.

Ještě v letech 1989 byl občanský sektor v podstatě potlačován, a proto neexistovaly žádné právní předpisy, podle kterých by se občané mohli sdružovat. Právě proto došlo po roce 1989 k velkému rozvoji, kdy se vytvořily předpoklady pro zrod a rozvoj občanské společnosti. Začalo vznikat velké množství nestátních neziskových organizací a celý sektor od té doby podstoupil řadě změn. Právě tento fakt odstartoval velký obrat pro občanský sektor, v dubnu 1990 došlo ke schválení zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů. Tento zákon byl v následujícím roce doplněn zákonem č. 308/1991 Sb., o svobodě a náboženské víry a postavení církví a náboženských skupin. Nadace vzniklé po roce 1989 mohly vykonávat nejrůznější druhy aktivit, protože právní úprava občanského zákoníku jim toto umožňovala. Tyto aktivity často vedly k vynakládání peněz na jiné účely, než na které byly vybrány. Liberální politika státu v této době vytvořila podmínky k nastartování veřejně prospěšné činnosti, kterou v počátcích významně podpořili také zahraniční dárci s cílem rozvinout tento pilíř demokratické společnosti. Stát formoval svůj vztah k neziskovému sektoru zpočátku skepticky a rezervovaně. Státní politika zaostala za vlastním vývojem neziskového sektoru, přesto státní podpora tohoto sektoru zůstala stabilní. O změnu se postaral zákon č. 277/1997 Sb., který zpřísnil bezhlavé nakládání s finančním majetkem nadací. Díky tomuto zákonu některé nadace přestaly existovat, jiné měly tu možnost, že se mohly přeregistrovat, změnit na obecně prospěšné společnosti nebo i vstoupit do likvidace. Dalším nově zavedeným zákonem byl zákon č. 248/1995 Sb., který zavedl novou právní formu s přesně stanovenou organizační strukturou i podmínkami fungování. Tyto přísné podmínky mohly za nízký počet nově vzniklých OPS, ale na druhou stranu se stal vztah státu k neziskovému sektoru intenzivnějším a přesnějším. Dalším zákonem, který se dotkl neziskového sektoru, byl zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností, který upravuje vznik a existenci právě církví a náboženských společností. V době od roku 2002 došlo ke dvěma velkými změnám. První změnou byly v rámci reformy veřejné správy vytvořeny kraje, které začaly zásadním způsobem ovlivňovat situaci NO v regionu. Druhým významným krokem bylo členství v EU. Toto členství přineslo nové možnosti, jakými bylo navazování partnerství a využívání fondů EU v rámci aktivit neziskových organizací. Členství v EU může do budoucna výrazně posílit význam a vliv mnoha nestátních neziskových subjektů a lépe tak pomoci všem, kteří jsou na jejich aktivitách závislí.

Postupný vývoj některých neziskových organizací, kterých se dotkly nové zákony, a některé změny lze sledovat v následující tabulce 2.1.

Tab. 2.1 – Vývoj počtu nestátních neziskových organizací v ČR od roku 1990

NNO/rok	Občanská sdružení	Nadace	Nadační fondy	OPS	Církevní právnické osoby
1990	3879				
1991	9366				
1992	15393	1551			
1993	21694	2768			
1994	24978	3800			
1995	26814	4253			
1996	27807	4392		*1	
1997	30297	5238		52	
1998	36046	**55	**71	129	
1999	38072	272	695	560	
2000	42302	282	735	557	
2001	47101	299	784	701	
2002	49108	330	825	762	4785
2003	50997	350	859	884	4946
2004	53306	362	898	1038	4927
2005	54963	368	925	1158	4605
2006	58347	380	992	1317	4464
2007	61802	390	1048	1486	4446
2008	65386	411	1095	1658	4399
2009	68631	429	1168	1813	4347

Zdroj: http://neziskovky.cz/dataPublic/attachments/7476390104348ca853eb6f6da5a7b46c/stat_NNO_tabulka_1990_2006.pdf

* reakce na Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, vstoupil v platnost 1. 1. 1996

** reakce na Zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, vstoupil v platnost 1. 1. 1998

2.2 Občanské sdružení

Občanské sdružení je obvykle sdružení fyzických nebo právnických osob, které mají zpravidla za cíl dosahování ochrany společenského blaha. V žádném případě se nejedná o politické strany a hnutí, církve a náboženské společnosti, podnikatelské sdružení a jiné výdělečné činnosti, které svojí činností nepopírají nebo neomezují osobní, politická nebo jiná práva občanů pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské přesvědčení a sociální postavení.

Občanské sdružení je právnickou osobou a jejich členové mohou být jak fyzické osoby, tak i právnické osoby, ovšem s výjimkou obcí. Sdružováním se zabývá zákon č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů a není potřebné povolení státního orgánu, stačí pouze registrace u Ministerstva vnitra České republiky, kam zakladatelé podávají návrh na registraci. V České republice je občanské sdružení nejčastěji užívanou právní formou neziskové organizace, občané proto mohou zakládat spolky, společnosti, svazy, hnutí, kluby a jiná občanská sdružení. Tyto spolky u nás mohou zakládat i příslušníci jiného státu, na rozdíl však od politických stran a hnutí, která mohou zakládat pouze a jen občané ČR.

V zákoně je výslovně stanoveno, že nikdo nesmí být nucen ke sdružování, k členství ani k účasti na jejich činnosti. Ze sdružení může kdokoli a kdykoli svobodně vystoupit. Zároveň nikomu nesmí být k tíži, že je právě onen členem sdružení, že se účastní na jeho činnosti nebo jej jakkoli jinak podporuje. V zákoně nalezneme i to, jaká sdružení nejsou povolena a jsou jimi sdružení, jejichž cílem je popírat nebo omezovat osobní, politická nebo jiná práva občanů pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení, rozněcovat nenávist a nesnášenlivost z těchto důvodů, podporovat násilí, anebo jinak porušovat ústavu a zákony, dále pak nejsou tolerována sdružení, která sledují dosahování svých cílů postupy, které jsou v rozporu s ústavou a zákony. Takovými nedovolenými sdruženími jsou i sdružení ozbrojená nebo s ozbrojenými složkami. Za nedovolená sdružení se však nepovažují taková společenství, jejichž členové drží nebo užívají střelné zbraně pro sportovní účely nebo k výkonu práva myslivosti. Sdružení nesmějí vykonávat funkci státních orgánů, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak.

2.3 Vznik občanského sdružení

Občanské sdružení je samostatnou právnickou osobou. Právě tato forma je u nás velice často používána u aktivit sportovních klubů, zájmových sdružení, ekologických hnutí a dalších, a to zvláště se zřetelem na flexibilitu právní úpravy vzniku a fungování tohoto subjektu. Velkou výhodou je malá ekonomická náročnost vzhledem k tomu, že při vzniku není zapotřebí žádných majetkových vkladů a registrační řízení není zpoplatněno.

Sdružení mají právní subjektivitu, znamená to tedy, že mají způsobilost k právům a povinnostem a jsou samostatnými právnickými osobami. Veškerá práva a povinnosti členů sdružení upravují stanovy. Statní orgány zasahují do jejich činností a postavení pouze v mezích zákona. K výkonu sdružovacího práva není zapotřebí souhlasu státního orgánu. Sdružení tedy nevzniká na principu povolovacího systému, ale na základě registrace, kterou realizuje Ministerstvo vnitra.

2.4 Návrh na registraci

V podstatě jediné, čeho je zapotřebí k založení občanského sdružení, je vytvoření přípravného výboru skládajícího se nejméně z 3 lidí, z nichž alespoň jeden musí být starší 18-ti let. Tyto osoby pak tvoří přípravný výbor občanského sdružení a mohou sepsat stanovy. OS u nás mohou zakládat také cizinci. To je rozdíl od politických stran a hnutí, která mohou zakládat pouze občané ČR. Tento přípravný výbor poté podává návrh na registraci, přílohou návrhu jsou dva stejnopisy navržených stanov. Návrh musí podepsat všichni členové přípravného výboru.

V návrhu na registraci musí být uvedeno:

- 1) podpisy členů přípravného výboru,
- 2) jména a příjmení, data narození a bydliště těchto osob,
- 3) označení člena výboru, který je určen jako zmocněnec pro jednání jménem výboru (musí být starší 18-ti let),
- 4) text stanov ve dvou vyhotoveních.

Občanské sdružení vzniká registrací. Návrh se předkládá v písemné podobě Ministerstvu vnitra ČR. Pokud má návrh nedostatky nebo jsou-li údaje neúplné či nepřesné,

ministerstvo upozorní do pěti dnů přípravný výbor. Až ve chvíli, kdy jsou nedostatky odstraněny, řízení o registraci může začít. Pokud je návrh bez výhrad, tak lze zahájit řízení ihned. Za podání návrhu na registraci sdružení se neplatí.

Pokud by z návrhu vyplývalo, že se nejedná o OS, ale o politickou stranu, výdělečnou společnost, profesní komoru, náboženský spolek nebo církev, může ministerstvo registraci zamítnout. To udělá i v případě, pokud stanovy obsahují diskriminující opatření proti členům nebo jsou namířeny proti nečlenům, nebo pokud se jedná o nedovolené sdružení.

Pokud ministerstvo nezjistí důvod k odmítnutí registrace, provede do 10 dnů od zahájení řízení registraci a v této lhůtě zašle zmocněnci přípravného výboru jedno vyhotovení stanov, na němž vyznačí den registrace, kterým je den odeslání. Jinak ministerstvo do 10 dnů odmítne registraci. Proti rozhodnutí se lze odvolat k Nejvyššímu soudu. Pokud by nebylo ve lhůtě 40 dnů od zahájení řízení doručeno zmocněnci rozhodnutí ministerstva o odmítnutí registrace, vzniká sdružení i bez výslovné registrace.

2.5 Stanovy

Základním dokumentem OS jsou stanovy. Chyby při jejich sestavování se může dopustit každý, a právě toto pochybení by mohlo ohrozit samotné fungování sdružení v pozdějších letech. Formát stanov není jednotně určen, spleť stanov závisí na předmětu připravované činnosti a také na komplikovanosti struktury zakládané organizace, proto je při zpracování stanov vhodné využít služeb právníka. K návrhu na registraci se připojují stanovy ve dvojnásobném vyhotovení. Ve stanovách musí být uvedeno:

- název sdružení – musí obsahovat označení „občanské sdružení“ nebo zkratku „o. s.“, zákon dále stanovuje, že název sdružení se musí výrazně odlišovat od označení PO, která již vyvíjí činnost na území ČR, dále v označení nesmí být použity výrazy vyhrazené pro určité typy subjektů, jakými jsou například banka, advokát, zoologická zahrada ani nesmí být název klamavý a vzbuzovat dojem, že jde o obchodní společnost (s. r. o. či a. s.),
- sídlo sdružení – zákon o sdružování občanů nestanovuje žádné další podrobnosti, z tohoto důvodu se používá úprava Občanského zákoníku, který blíže vymezuje sídlo PO, toto sídlo musí být určeno adresou, kde skutečně PO sídlí, tedy místem, kde je umístěna její správa a kde se veřejnost může s PO stýkat, sídlo musí být

určeno již při zřízení sdružení, OS by mělo mít k nemovitosti, kde se nachází, tzv. uživatelský titul, tedy oprávnění nemovitost užívat (může jím být například nájemní vztah, nebo vlastnictví předmětné nemovitosti),

- cíl činnosti – cíl si každé OS stanoví samo, je tedy libovolný, musí být ve stanovách tento cíl alespoň zjednodušeně popsán,
- orgány sdružení – také úprava orgánů OS je velmi volná a je téměř plně ponechána na vůli sdružení, některá sdružení v podstatě kopírují úpravu orgánů obchodní společnosti, nejčastěji s. r. o., jediné co musí být určeno je způsob ustavování těchto orgánů a délka funkčního období,
- ustanovení o organizačních jednotkách – ve stanovách musí být uvedena ustanovení pouze o organizačních jednotkách, pokud budou zřízeny a pokud budou jednat svým jménem,
- zásady hospodaření – musí zde být uvedeny základní zásady, které bude sdružení dodržovat při jeho hospodaření, tedy zejména jakým způsobem bude sdružení získávat vlastní prostředky, zda darem, vlastní činností či z členských příspěvků a na jaké účely smí sdružení prostředky vynakládat.

2.6 Výroční zpráva

Občanská sdružení sestavují a zveřejňují výroční zprávy zcela dobrovolně. Výroční zpráva informuje o činnosti organizace, jejím řízení a rozhodování. Výroční zpráva by také měla být nástrojem transparentnosti hospodaření.

Aby výroční zpráva plnila účel, musí zahrnovat srozumitelné, přehledné a souhrnné informace o činnosti a hospodaření organizace a zároveň je potřeba tyto informace předložit veřejnosti v poutavé a zajímavé formě. Výroční zpráva se tak stává jedinečným a vlivným nástrojem komunikace občanského sdružení a veřejnosti, proto je důležité při jejím zpracování dbát na pozornost.

Výroční zpráva obsahuje zejména informace o činnostech a posláních organizace, historii organizace a jejích dosažených úspěších. Dále ve výroční zprávě nalezneme i základní informace o lidech zajišťujících chod organizace (statutární orgány, zaměstnanci a jiní), činnostech a jejich výsledcích v uplynulém roce. Nedílnou součástí jsou i údaje o plnění plánu, rozpočtu, informace o majetku a závazcích, výnosech a nákladech.

Podle ekonomického hlediska je důležité uvést ve výroční zprávě především údaje z oblasti majetku a závazků, výnosů a nákladů za uplynulý rok, nejlépe však v porovnání hospodaření s předchozím obdobím. V podstatě jde o vybrané údaje z účetní závěrky. Pro přehlednost a správnou vypovídací hodnotu je dobré použít tabulky a grafy, které umožní právě lepší přehlednost a srozumitelnost. Tyto informace jsou pak vodítkem pro členy sdružení, aby se mohli zaměřit na následující období a hospodaření a případným nedostatkům se v následujícím roce vyhnout a zároveň slouží i veřejnosti, která by mohla mít potencionální zájem účasti ve sdružení. K primárním ekonomickým údajům je vhodné doplnit jejich hodnocení s poukázáním na jejich význam pro zhodnocení stavu a vývoje organizace.

2.7 Vize, poslání, cíle

Základním krokem pro založení organizace je správně zformulovat vizi. Je důležitá jak pro úspěšné uplatnění a rozvinutí jejího poslání, tak i pro vypracování zdárného strategického plánu. **Vize** je charakteristická tím, že hledí do vzdálené budoucnosti, rozvíjí poslání organizace a definuje záměr organizace navenek i zevnitř. Měla by být krátká, výstižná a jasně srozumitelná pro každého.

Poslání NO říká, o co tato organizace usiluje, dává organizaci směr a zdůvodňuje existenci neziskové organizace a má zcela konkrétní charakter. Svým posláním uspokojuje požadované služby tím, že přesně vymezí svoje poslání, tedy to, pro jaký účel byla založena. Ale především reaguje na společenskou potřebu, kterou organizace naplňuje. Nejčastějším posláním organizací bývá ovlivňování podmínek života lidí ve společnosti.

Je třeba, aby poslání bylo výstižné a formulované tak, aby diferencovalo danou organizaci od jiných podobně orientovaných organizací. Dále by mělo být motivační, stručné, srozumitelné a vyjadřující, co daná organizace dělá, pro koho a kde. Vhodně zvolené poslání je pilířem pro rozhodování o dlouhodobých cílech a strategii organizace, podkladem pro stanovení cílů (krátkodobých a operativních kroků) a mělo by vést k dosahování užitku a efektivnosti. Ale především musí poslání vycházet ze základní filosofie neziskových organizací, tj. uspokojování potřeb občanů, které nemůže zajistit tržní sektor a u soukromých neziskových organizací pak z potřeb, které nemůže zajistit ani veřejný sektor. Silné poslání předurčuje právní formu organizace, a tedy i její image.

Stylizace poslání závisí na každé organizaci a jejím specifickém charakteru. Každá organizace si zvolí přístup k formulaci poslání, v něm se musí ale odrazit i zaměření dané organizace, její velikost, ale může se objevit i její historie. Žádná legislativa v ČR neupravuje právě formulaci poslání, ale přesto je kvalitně zformulované poslání základem pro úspěšné fungování organizace.

Prostřednictvím funkcí organizace je následně uskutečňováno poslání a je zabezpečován realizační proces. Formu poslání schvalují statutární orgány společnosti.

Cílem neziskové organizace je to, čeho chce v určitém časovém období dosáhnout. Aktuálnost, měřitelnost, jednoznačnost a dosažitelnost, to je jen výčet toho, jaké by cíle neziskové organizace měly být. Tyto vybrané cíle pak ovlivní poslání neziskové organizace. Jejich měření a zjišťování úspěšnosti je pro každou organizaci velmi problematické, především protože tyto organizace nekladou důraz na výkonnost. Většina NO zastává mínění, že jejich výsledky by se měly posuzovat především z kvalitativního pojetí. Ovšem i tyto organizace by měly být efektivní, a proto tedy zvyšovat svoji výkonnost, protože získávají peněžní prostředky od dárců.

Cíle, kterých se NO snaží dosáhnout, lze rozdělit podle různých kritérií, a to: ⁴

- kritérium funkce:
 - cíle primárních funkcí,
 - cíle sekundárních funkcí,
- kritérium času:
 - cíle dlouhodobé (10 – 15 let),
 - cíle střednědobé (3 – 10 let),
 - cíle krátkodobé (do 3 let),
 - cíle operativní,
- kritérium adresnosti (cíle jsou členěny podle jednotlivých organizačních útvarů až po jednotlivé pracovníky).

⁴ REKTOŘÍK, J. a kol., *Organizace neziskového sektoru*. 3. vyd. EKOPRESS, s. r. o., 2010. str. 37. ISBN 978-80-86929-54-5.

2.8 Zánik občanského sdružení

Právní úpravu zániku občanského sdružení nalezneme v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dále v zákoně č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů, v zákoně č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobu jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů a dále zákoně č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

Obecným principem u právnických osob zapisovaných do určitého veřejného rejstříku či evidence je, že tato osoba zaniká dnem výmazu z rejstříku. Předpokládá se, že zániku předchází zrušení právnické osoby. Tedy obdobně jako proces vzniku je dvojfázový, kdy je právnická osoba nejdříve založena a teprve poté vzniká a stává se subjektem, tak i proces zániku má dvě fáze. Nejprve je právnická osoba zrušena, a to může být dohodou, rozhodnutím orgánu, uplynutím doby apod. a poté většinou po provedení likvidace zaniká výmazem z příslušného rejstříku.⁵

Úprava občanského zákoníku platí pouze obecně, proto se přihlíží ke zvláštnímu zákonu, proto pokud bude v zákoně o sdružování občanů jiný postup, bude se přihlížet právě k zákonu o sdružování občanů.

Podle zákona o sdružování občanů tedy OS zaniká buď dobrovolným rozpouštěním nebo sloučením s jiným sdružením, nebo pravomocným rozhodnutím ministerstva o jeho rozpouštění. Pokud stanovy sdružení neurčují způsob dobrovolného rozpouštění nebo sloučení s jiným sdružením, rozhoduje o něm jeho nejvyšší orgán. Tento orgán oznámí zánik sdružení do 15 dnů příslušnému ministerstvu. Ministerstvo může i OS rozpustit, pokud sdružení porušuje některé zásady nebo je v rozporu. Proti tomuto rozhodnutí je možno podat opravný prostředek k Nejvyššímu soudu ČR.

Při zániku sdružení se provede majetkové vypořádání. Je vnitřní věcí každého sdružení, jakým způsobem se rozhodne naložit s majetkem při svém zániku. Není-li ve stanovách určen způsob rozdělení, majetek sdružení by mohl být použit například veřejně prospěšným způsobem.⁶

Zánik sdružení oznámí ministerstvo Českému statistickému úřadu do 7 dnů ode dne, kdy se o něm dozvědělo.

⁵ KOČÍ, P., KABELOVÁ, K., *Meritum - Nevýdělečné organizace 2008*, ASPI Publishing, s. r. o., 2008. ISBN 978-80-7357-330-0.

⁶ Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů

2.8.1 Likvidace

Při zániku sdružení se podle zákona o sdružování občanů provede majetkové vypořádání. Podle občanského zákoníku je likvidaci možno provést před zánikem právnické osoby. Je zřejmé, že v i v tomto případě je třeba likvidaci provést před zánikem občanského sdružení, jakmile totiž sdružení přestane jako subjekt práva existovat, nelze likvidaci realizovat, protože tu již není subjekt, jehož pohledávky by bylo možno vymáhat a jehož dluhy by bylo třeba uspokojit.

Nepřechází-li celé jmění na právního nástupce, je třeba provést majetkové vypořádání, tedy likvidaci. Likvidace je zákonem upravený postup, při kterém dochází k mimosoudnímu vyrovnání majetkových vztahů zanikající právnické osoby.⁷

Nejprve je nutné určit likvidátora sdružení. Likvidátora určí statutární orgán sdružení, pokud stanovy neurčují jinak. Likvidátorem musí být fyzická osoba. V případě, že sdružení bylo zrušeno rozhodnutím ministerstva, provede jeho majetkové vypořádání likvidátor určený ministerstvem, a to bez zbytečného odkladu. Občanské sdružení vstupuje do likvidace ke dni, k němuž je zrušeno. Po dobu likvidace se užívá název sdružení s dovětkem v likvidaci.

Likvidátor je orgánem sdružení. Kompetence statutárního orgánu zanikají v době, kdy dojde ke jmenování likvidátora a v tuto dobu na něj přechází působnost statutárního orgánu. Likvidátor však může provádět jen takové úkony jménem sdružení, které směřují k likvidaci sdružení. Těmito úkony se rozumí například plnit závazky sdružení, uplatňovat pohledávky a přijímat plnění, zastupovat sdružení před soudy a jinými orgány a jiné. Nové smlouvy uzavírat může, ale jen takové, které souvisí s ukončením nevyřízených záležitostí, nebo je-li to potřebné k zachování hodnoty majetku sdružení. Osobě vykonávající funkci likvidátora náleží odměna, kterou určí ten, kdo jej stanovil za likvidátora.

Vstup sdružení do likvidace sdělí likvidátor všem známým věřitelům a současně musí bez odkladu minimálně dvakrát za sebou zveřejnit v Obchodním věstníku rozhodnutí o zrušení sdružení s výzvou pro věřitele, aby přihlásili své pohledávky ve lhůtě, která nesmí být kratší než 3 měsíce. Toto oznámení v Obchodním věstníku se provede alespoň s dvoutýdenním časovým odstupem.

Ke dni vstupu sdružení do likvidace musí likvidátor sestavit zahajovací likvidační účetní rozvahu a soupis jmění, aby bylo možné určit, v jaké situaci je sdružení. Účetní závěrku předcházející dni vstupu do likvidace sestavuje statutární orgán. Statutární orgán má

⁷ KOČÍ, P., KABELOVÁ, K., *Meritum - Nevýdělečné organizace 2008*, ASPI Publishing, s. r. o., 2008. ISBN 978-80-7357-330-0.

povinnost při vstupu společnosti do likvidace sestavit účetní závěrku, pokud se tak nestane, tato povinnost je potom na likvidátorovi. Likvidátor musí odeslat soupis jmění každému členovi sdružení a věřiteli sdružení, kteří o to projeví zájem a odešlou požadavek. Insolvenční návrh se podává, pokud likvidátor zjistí, že je sdružení v úpadku.

Po uskutečnění všech nutných operací sestaví likvidátor zprávu o průběhu likvidace s návrhem na rozdělení čistého majetkového zůstatku mezi členy sdružení a předloží ji sdružení ke schválení. Ke dni zpracování návrhu na rozdělení likvidačního zůstatku sestaví likvidátor účetní závěrku. Nejprve jsou uspokojeny nároky všech známých věřitelů sdružení, kteří přihlásili své pohledávky včas a teprve poté jsou uspokojeni členové sdružení. Likvidace tak končí rozdělením likvidačního zůstatku nebo použitím prostředků z výtěžku z prodeje majetku k uspokojení věřitelů anebo převzetím majetku věřiteli k úhradě jejich pohledávek.

Do 30 dnů po skončení likvidace podá likvidátor návrh na výmaz sdružení z registru MV a tím teprve sdružení zanikne. V návrhu by mělo sdružení doložit provedenou likvidaci. K návrhu by měl likvidátor rovněž přiložit potvrzení územně příslušného státního oblastního archivu, že s ním bylo projednáno zabezpečení archivu a dokumentů zanikajícího sdružení.

2.8.2 Insolvency

V průběhu činnosti sdružení může dojít ke vzniku okolností, kdy sdružení bude mít závazky vůči velkému množství věřitelů a nebude v jeho reálných schopnostech, aby je všechny splnil. Tento stav je obecně označován jako bankrot, insolvency či úpadek. Jediným procesním řešením této situace je postup dle insolvenčního zákona.

Sdružení, které je v úpadku, je povinno bez zbytečného odkladu podat insolvenční návrh. Sdružení je v úpadku, jestliže má více věřitelů, dále má peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopno plnit. Sdružení je rovněž v úpadku, je-li předloženo. O předložení jde tehdy, má-li sdružení více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. Povinnost podat insolvenční návrh mají i statutární orgány sdružení a likvidátor sdružení v likvidaci.⁸

⁸ KOČÍ, P., KABELOVÁ, K., *Meritum - Nevýdělečné organizace 2008*, ASPI Publishing, s. r. o., 2008. 296 s. ISBN 978-80-7357-330-0.

2.9 Občanské sdružení APLA

Občanské sdružení APLA se zabývá problematikou autismu, podle toho také název sdružení APLA (asociace pomáhající lidem s autismem). Dne 30. 4. 2004 vznikla krajská organizace APLA - Vysočina, která doplňuje celorepublikovou síťovou APLU ČR. V ČR se tato sdružení nachází v Praze, Jihomoravském kraji, Královéhradeckém kraji a v Severních Čechách. Každá z těchto poboček hospodář samostatně. Každá z těchto poboček působí velmi celistvě a důvěryhodně. Do asociace lze vstoupit na základě vyplnění přihlášky, která je uvedena v příloze.

Toto sdružení vzniká z iniciativy rodičů a odborníků pracujících s osobami s poruchou autistického spektra (PAS). Hlavním cílem občanského sdružení je zkvalitnění péče o osoby s PAS. APLA se snaží všemi dostupnými prostředky podporovat systematickou a komplexní profesionální pomoc lidem s PAS a jejich rodinám zejména v těchto oblastech:

- diagnostika PAS – v oblasti pediatrie, psychologie, psychiatrie a neurologie,
- podpora vzdělávacích programů pro osoby s PAS,
- podpora sociálních odborných programů pro osoby s PAS,
- další vzdělávání odborníků – pediatrů, psychiatrů, neurologů, psychologů, pedagogů a podpůrného personálu, který se podílí na péči o osoby s PAS,
- zajišťování informovanosti odborné veřejnosti,
- odborná práce s rodinami osob s PAS,
- zřízení a provoz integračního centra pro dospělé osoby s PAS,
- organizování rekondičních a rehabilitačních pobytů, táborů, sportovních a dalších aktivit pro osoby s PAS,
- organizování seminářů o problematice PAS,
- poskytování osobní asistence osobám s PAS,
- všechny aktivity, které směřují k podpoře cílové skupiny.

Sdružení funguje jako mezičlánek mezi obsáhlými činnostmi cílové skupiny a ostatními institucemi odpovědnými za programy v oblasti péče o osoby s PAS. Hlavní myšlenkou celého projektu bylo právě vytvoření tohoto cenného mezičlánku, od kterého je dále možné předpokládat do budoucna podstatný průlom v péči o osoby s PAS, zejména se zaměřením k zajištění komplexnosti a provázanosti celkové péče.

Od samého počátku byl autismus považován za záhadnou a zvláštní poruchu. Rodiče, sociální pracovníci i vědci zkoumají tento fenomén již přes padesát let. V dnešní době ale už vědci dokázali lépe porozumět „zvláštnímu myšlenkovému procesu projevovanému jedinci s autismem“. Zatím nebyl nalezen žádný exkluzivní biologický indikátor autismu, lékaři stále nemohou zjistit poruchu na jednom specifickém místě genomu. Ani se nezdá, že by autismus mohl být spojený s jedním specifickým místem v mozku, může totiž existovat mnoho příčin. Odborníci musí pozorovat chování jedince a vypracovat diagnózu na základě těchto pozorování.

Lidé s autismem a jejich rodiny prožívají kvůli této diagnóze velmi těžké chvíle v naší společnosti, proto zde začalo fungovat občanské sdružení APLA, které je, jak již bylo zmíněno, jakýmsi mezičlánkem mezi společností a osobou s autismem. Ono již samotné určení diagnózy autismu je velmi problematické a mnozí odborníci a profesionálové jsou často vyvedeni z konceptu do té míry, že nevědí, jak přistupovat k jedinci s autismem. Některým autistickým dětem je doposud stanovována chybná diagnóza.

Lidé s poruchami autistického spektra, laicky řečeno s autismem, jsou obvykle odkázáni na pomoc jiných, ať už rodinných příslušníků, známých či využívají nabídky sociálních služeb. Stejně jak různorodě se projevují jejich obtíže, tak i jejich míra zapojení se do běžného života je u každého odlišná. Právě smyslem asociace je napomoci lidem s autismem v běžném životě a podporovat samostatnost v co největší možné míře.

Autismus je vážnou vývojovou poruchou duševních funkcí, která má biologický původ. Způsobuje ztrátu orientace v prostředí a situacích, která vede k pocitu ohrožení a možné agresí vůči okolí nebo sobě samému, ale tím autismus nekončí. Autismus je porucha komunikace a sociálních vztahů. Dříve byl autismus řazen mezi duševní onemocnění, nicméně postupem času začal převažovat názor, že lidé postižení autismem mají celou řadu specifických problémů v chování, které lze pochopit srovnáním s normální vývojovou škálou. Na základě těchto srovnání byl autismus zařazen mezi pervazivní vývojové poruchy. Pervazivní vývojová porucha se projevuje zhoršenou společenskou komunikací a stereotypně se opakujícím souborem zájmů a aktivit. Porucha prostupuje celou osobností a všemi situacemi. Často jsou narušeny kognitivní funkce, ale pro diagnózu jsou rozhodující projevy chování. Porucha se objevuje během prvních pěti let života dítěte. Pokud se jim však dostane správného vedení, jsou lidé s autismem schopni dosáhnout velkých úspěchů.⁹

⁹ ŠNÝDROVÁ, I., *Psychodiagnostika*. 1. vyd. GRADA Publishing, a. s., 2008. str. 132-133. ISBN 978-80-247-2165-1.

S řadou potíží si rodiče postiženého nemohou sami poradit. Pomáhá jim krajské občanské sdružení APLA - Vysočina. Asociace usiluje o včasnou péči a o rozšíření počtu školních a předškolních zařízení. Hledá i možnosti trávení volného času. Členové se setkávají ve speciálních centrech.

2.9.1 Vize APLA - Vysočina

Vizi občanského sdružení APLA - Vysočina je poskytovat vysoce kvalitní a cenově dostupné komplexní služby lidem s poruchou autistického spektra, jejich rodinám a odborné veřejnosti prostřednictvím profesionálních a vysoce motivovaných zaměstnanců a externích spolupracovníků. Důraz je kladen na prosazování a zvyšování standardů kvality sociálních služeb, samozřejmostí je plně individuální přístup k uživatelům služeb. Spokojenosti uživatelů s kvalitou poskytovaných služeb stojí i na účasti samotných uživatelů, především ve spoluúčasti na poskytovaných službách. Fungování organizace se zajišťuje prostřednictvím všech dostupných veřejných a soukromých zdrojů a finančními prostředky získanými z prodeje služeb a produktů. Samofinancování a možnost firemního a individuálního fundraisingu jsou velmi důležitým krokem, jak získat finance. A dále pak podnikat takové kroky, které vedou k trvalé udržitelnosti a finanční nezávislosti organizace. Důvěryhodnost organizace posilují účinnými nástroji k budování transparentního hospodaření s vynaloženými prostředky. Dalším předpokladem je, že vlastním zaměstnancům organizace je zapotřebí poskytovat odpovídající stabilní zázemí a možnosti zvyšovat a upevňovat si svou kvalifikaci a to nejen v tuzemsku, ale i v zahraničí.

Prioritou je vytvoření a provozování komplexního systému služeb sociální péče, sociální prevence a dalších služeb podporujících osobní rozvoj lidí s poruchou autistického spektra a jejich integraci do společnosti s pomocí aktivit, jakými jsou například:

- zlepšení diagnostiky poruch autistického spektra v ČR,
- rozvoj komunikace, kognitivních a jiných schopností osob s PAS,
- podpora rodin osob s PAS směrem k jejich funkčnímu životu,
- informovat širokou veřejnost o problematice PAS,
- rozšířit znalosti odborníků v oblasti péče o osoby s PAS,
- zprostředkovávání dalších sociálních služeb a poradenství,
- provozování služeb podporujících rozvoj sdružení.

2.9.2 Cíl sdružení

Cílem sdružení je podpora systematické a komplexní pomoci všem lidem s poruchou autistického spektra, jejich rodinám i institucím, které o tyto lidi pečují. Zvýšit kvalitu života lidí s autismem, což znamená především hledání a podpora možností jejich integrace, popřípadě jejich plného začlenění do společnosti.

3. Zdroje financování občanského sdružení

Neziskové organizace jsou neustále vystavovány většímu tlaku na spolufinancování a v případě zdrojů z projektů i na předfinancování. Proto pro dlouhodobou udržitelnost, jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, se kladou stále vyšší nároky na vícezdrojové financování NO.

Finanční řízení lze chápat jako ekonomický pojem a je zaměřeno především na efektivnost fungování dané organizace a využití celého systému nástrojů. I když NO nejsou zřizovány za účelem dosahování zisku, management nemá v oblasti finančního řízení o nic lehčí úkol a musí efektivně řídit svou činnost. Oproti podnikatelským subjektům však nemá k dispozici tak propracovaný systém účinných metod řízení. Prostředky finančního řízení využívané ve veřejném sektoru musí dodržovat specifika neziskového charakteru organizací, kdy výkonnost organizace je nutno hodnotit vzhledem k jejímu poslání a nadefinovaným cílům. V případě jakýkoli NO je tvorba zisku v hlavní činnosti, a tím i hospodářský výsledek diskutabilní, neboť jejím cílem není zisk, ale vyrovnané hospodaření.

Organizace pro svoji činnost a fungování potřebuje zázemí, osoby, které pro organizaci pracují, ale především finanční prostředky. Ty může získat z různých zdrojů například: z prodeje služeb a výrobků, od individuálních dárců, dobrovolníků, firemních dárců, z veřejných zdrojů, nadací a nadačních fondů nebo od ostatních subjektů (ambasády, jiné NO, obchodní komory, zahraniční organizace). Z tohoto vyplývá, že občanské sdružení úspěšně získá finance, jestliže se dokáže účinně obrátit na správné zdroje, tedy různé dárcy, veřejné zdroje, nadace a ostatní subjekty.

Občanská sdružení tedy mohou mít finanční prostředky z veřejné, neveřejné sféry a z vlastní činnosti.

Hlavním představitelem **veřejného financování** jsou jednotlivá ministerstva, která přidělují dotace, těm, kteří se o dotace ucházejí. Dalšími veřejnými zdroji mohou být různé fondy od státních fondů, přes fondy obcí a krajů až po fondy z EU. Jedná se o systém veřejného financování, na kterém se stát podílí tzv. přímou podporou. Nejdůležitějším zákonem, který stanoví finanční vztahy ke státnímu rozpočtu je zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech republiky a dále Usnesení vlády č. 114/2001 (Zásady vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu ČR nestátním NO ústředními orgány státní správy). Dotace se poskytují zásadně jako účelové dotace na konkrétní akce, programy nebo předem stanovené oblasti potřeb. Závažným problémem u poskytování financí z veřejných zdrojů,

např. z dotací, je velká časová prodleva mezi oznámením o udělení dotace a konečným přesunem financí na účet organizace. Organizace musí nejprve projekty financovat z náhradních zdrojů, a kvůli tomu se poté po přidělení finančních prostředků snaží do projektu, na který byly dotace poskytnuty, pojmout i jiné aktivity, které s projektem přímo nesouvisí, aby zbývající část dotace nemusely ke konci roku posílat zpět. Dále se organizace u dotací potýkají s časovým problémem, dotace jsou poskytovány pouze na rok, proto pokud plánují dlouhodobý projekt, nemají pak jistotu, zda projekt bude vůbec dokončen a navíc musí rok co rok žádat o dotace znovu a znovu.

Mezi přímou podporu financování občanských sdružení patří i příjmy z neveřejného financování, jak je vidět v následující tabulce.

Tab. 3.1 - Přímá podpora financování NO

Přímá podpora	
Veřejné financování	financování z institucí (státní správa, samospráva) veřejného rozpočtu – poskytování dotací a grantů
Neveřejné financování	nadace (tuzemské i zahraniční)
	firemní dárcovství
	individuální dárci
Vlastní příjmy	vlastní činnost
	členské příspěvky
	příjmy z loterií a her
	reklama
	veřejné sbírky
	benefiční akce

Zdroj: HYÁNEK, V., ŠKARABELOVÁ, S., ŘEŽUCHOVÁ, M., *Rozbor financování nestátních neziskových organizací z vybraných veřejných rozpočtů*, Brno CVNS, 2005.

Prvním zástupcem **neveřejného financování**, resp. soukromých zdrojů, jsou nadace a nadační fondy. Ty hrají velmi významné místo v neziskovém sektoru, protože přináší do sféry nefinančního podniku a finančních institucí další transfery. Jejich cílem není přímá péče o klienty, ale jsou finančním zdrojem pro veřejně prospěšné činnosti. Dále se mohou zabývat např. pořádáním benefičních akcí, tomboly nebo veřejných sbírek.

Firemní dárcovství se týká podniků a korporací, proto také rozhodnutí o dárcovství zpravidla leží na klíčové osobě podniku. Jsou motivováni především podnikatelskými zájmy. Podpora tak většinou bývá maximálně do tří let, ale v případě efektivní komunikace je možná i dlouhodobá podpora.

U jednotlivců je darování založeno především na citech. Za finanční příspěvek dárce většinou neočekávají žádnou protislužbu, jednají tak pro dobrou věc. Je to tedy pro organizaci velmi zajímavá forma financování. Toto financování je zpravidla krátkodobé, i když mohou se najít výjimky. Mezi faktory, které ovlivňují rozhodnutí dárce, patří důvěryhodnost organizace. V posledních letech se do velké obliby individuálního dárcovství dostala velmi rychlá a jednoduchá forma získání financí, jedná se o DMS, tedy dárcovská SMS. Každý, kdo má chuť podpořit menší částkou charitativní projekty, již nemusí složitě vypisovat složenky nebo zadávat bankovní příkazy, může tak jednou textovkou podpořit dobrou věc. Tento systém je zcela výjimečný, protože prozatím DMS fungují pouze v ČR, i když některé země z EU o tento systém také projevíly zájem. Dárcovské SMS proto byly nominovány na cenu GSM Award, a to v kategorii „Nejlepší služba v oblasti rozvoje komunity“, a v rámci mezinárodní Ceny Asociace mobilní komunikace v Cannes, byly české SMD vyhlášeny jedním ze čtyř nejlepších veřejně prospěšných projektů v oblasti GSM. DMS jsou od DPH osvobozeny a stojí rovných 30 Kč.

Mezi **vlastní činnost** lze zařadit nejen prodej vlastních výrobků, ale i každou další hospodářskou činnost. Dále to mohou být nejrůznější burzy, plesy, aukce, loterie a řada dalších akcí.

Členské příspěvky jsou možné v podstatě pouze u občanských sdružení, která jsou na členském principu založena. A povinnost platit členské příspěvky může OS svým členům nařídit ve stanovách. Je to pravidelný a hlavně předem plánovaný finanční zdroj organizace.

Příjmy z loterií upravuje zákon č. 202/1990 Sb., kde určité procento musí být z výnosu použito na veřejně prospěšný účel.

Jedny z nejnáročnějších forem financování jsou reklamy a benefiční akce. Jsou velmi náročné na čas i na organizaci, navíc nikde není zaručeno, že vložené prostředky se vrátí nebo vůbec zhodnotí.

Zákon č. 117/2001 Sb., o veřejných sbírkách, stanovuje, že veřejnou sbírkou je získávání a shromažďování dobrovolných peněžitých příspěvků od předem neurčeného okruhu přispěvovatelů pro předem stanovený veřejně prospěšný účel, zejména humanitární nebo charitativní, rozvoj vzdělání, tělovýchovy nebo sportu, nebo ochrana kulturních památek, tradic nebo životního prostředí. Sbírkou může organizovat pouze právnická osoba.

Veřejnou sbírkou se myslí výlučně shromažďování peněžitých prostředků. Výzva přitom může být uskutečněna na veřejných prostranstvích nebo třeba v budovách různých institucí, jsou-li přístupné veřejnosti. Za veřejnou sbírku lze považovat i adresné oslovování osob za účelem poskytnutí finančního příspěvku. Sbírkový sběr se uskutečňuje shromažďováním příspěvků na předem vyhlášeném zvláštním BÚ, sběracími listinami, pokladničkami, prodejem předmětů, prodejem vstupenek a pronájmem telefonní linky.

Z hlediska podpory nevládního sektoru nelze zapomenout na nepřímou podporu od státu. Stát zde má zvláštní postavení, protože stanovuje pravidla a má k dispozici nástroje, kterými může donutit ostatní subjekty, aby tato pravidla dodržovaly. Tyto pravidla jsou vyjádřena na konci celého procesu, a to daňovými úlevami (u dani z příjmů, daně dědické a darovací, daně z nemovitostí a daně silniční) a dalším daňovým zvýhodněním. V současné úpravě zákona o daních z příjmů pro neziskové subjekty zajišťuje stát až do 3 000 000 Kč základu daně značné výhody. Drobné a střední příjmy nejsou vůbec zdaňovány, a to až do 100 000 Kč ZD. Zvýhodnění jsou také i sponzoři.

3.1 Rozpočet OS

Rozpočet je hlavním prostředkem finančního plánování. Rozpočet je plán činnosti organizace, jak hospodařit za určité časové v peněžních jednotkách. Je připravován a projednáván výborem a revizní komisí a schvaluje ho členská schůze, tedy i veškeré zásadní změny schvaluje. Tento schválený rozpočet je současně i závaznou směrnicí pro hospodaření organizace na určité období. Rozpočet velmi úzce souvisí se strategickým plánováním organizace, musí se především zohlednit, kolik finančních prostředků bude zapotřebí k zajištění chodu organizace a kde tyto prostředky zamýšlí získat. Sestavuje se tedy na základě plánu práce a akcí. Pokud je rozpočet schválen, tak výbor zajistí takový postup, aby mohl dle schváleného rozpočtu hospodařit od začátku roku. V praxi je poměrně běžné, že se rozpočet nepodaří před začátkem roku schválit, výbor proto musí hospodařit do doby schválení návrhu.

Prostřednictvím rozpočtu se upřesňují cíle v jednotlivých činnostech a zobrazují jejich hodnotu v peněžních jednotkách, proto je pro vývoj organizace důležité mít stanovené správné poslání. Aby mohla organizace fungovat a plánovat do budoucna, zajišťuje plánování

především jak získávat finanční prostředky, aby byla organizace schopna dosáhnout svých cílů. Rozpočet slouží k periodickému porovnání předpokladů se skutečností, srovnávají se původní předpoklady a výstupy z účetní evidence. Tento proces je základem finančního řízení organizace. A umožňuje organizaci udělat si obrázek o tom, zda je dostatek finančních zdrojů pro činnost, nebo jestli má organizace klást větší důraz na získávání finančních zdrojů. Pokud se organizace s naplánovaným rozpočtem vypořádá a třeba i ještě něco z financí zbude, poukazuje to jen na to, že je schopna nakládat efektivně s finančními zdroji.

Činnost, která má za úkol získávat prostředky pro činnost organizace se nazývá fundraising. Oslovenými dárci bývají jednotlivci, firmy, nadace, státní úřady, orgány místní nebo krajské samosprávy nebo orgány EU. Pokud se rozpočet organizace sestaví reálně je základním předpokladem pro efektivní a úspěšný fundraising. A pro kontrolu hospodaření a testování kvalitního rozpočtu jsou nepostradatelnými nástroji kalkulace a účetnictví. Pilířem kontrolní činnosti je rozpočtová kontrola. Ta zajišťuje odchylky skutečnosti od rozpočtu. Realizuje se obvykle měsíčně nebo kvartálně, a může vyústit v úpravu rozpočtu pro další období tak, aby se rozpočet adaptoval podmínkám hospodaření, ale současně zůstal v souladu s finančním plánem. Základ operativní finanční kontroly je ve výsledcích rozpočtové kontroly. Operativní finanční kontrola zajišťuje rozdíly mezi skutečností a celkovým krátkodobým finančním plánem.

Rozpočet vyjadřuje realistický předpoklad, kolik finančních prostředků organizace získá nebo musí získat, aby v daném období dosáhla plánovaných cílů.

U celkového rozpočtu nechybí v OS ani nákladová část. Nákladový rozpočet obsahuje veškeré údaje, které sdružení zamýšlí vynaložit v průběhu roku, tedy mzdy, náklady na provoz kanceláře, náklady na zajištění služeb nebo produkce výrobků, nákupy služeb od dodavatelů, pojištění, náklady na nové produkty nebo projekty a jiné. Výsledná suma nám řekne, kolik bude stát fungování neziskové organizace na daný rok.

To, že občanská sdružení si sami určují, kolik svých příjmů půjde na dosahování cílů sdružení a jaká část se použije na režijní náklady, je naprosto ve shodě se zásadou hospodářské samostatnosti, znamená to tedy, že je jakékoliv rozhodování ponecháno na sdružení. Je v zájmu každého sdružení, aby zveřejňovalo své výroční zprávy a údaje o hospodaření, i když to není jejich povinnost. Právě tento nedostatek vede k daňovým únikům a ke zneužíváním těchto právních forem, a tedy ke snížení důvěry dárců.

3.1.1 Typy rozpočtů

Co by v NO nemělo chybět, je celkový rozpočet. Celkový finanční plán a rozpočet musí respektovat strategické plány v organizaci. Běžně se plánuje na období jednoho roku. Rozpočet by měly projednat a schválit statutární orgány organizace, ale vyžaduje zapojení řídicích pracovníků na všech stupních organizace. Je zapotřebí především jejich vzájemná spolupráce a sladění úsilí ve vztahu k poslání organizace.

Rektořík uvádí tři základní typy rozpočtů, které je možné využívat ve finančním řízení organizace, a jsou jimi:¹⁰

- programový rozpočet,
- zdrojový rozpočet,
- rozpočet finančních toků, cash flow.

Programový rozpočet patří mezi ty nejčastěji používané a navazuje na plán činnosti organizace. Nejpodstatnějším předpokladem je jeho přehlednost. Klasicky má dvě části, a to výnosy a náklady. Bývá většinou rozdělen podle rozsahu činnosti na tzv. programy (podle jednotlivých oblastí činnosti organizace). Na jedné straně ukazuje předpokládané náklady k zajištění jednotlivých programů organizace a na straně protější předpokládané zdroje finančních prostředků na každý jednotlivý program. Hlavním záměrem programového rozpočtu je komplexně zobrazit předpokládané výnosy a náklady v určitém časovém období nezávisle na skutečných finančních tocích.

Zdrojový rozpočet ukazuje, z kterých finančních zdrojů bude organizace hradit které druhy nákladů a sestavuje se pro každý program zvlášť. Výsledná suma pak řekne, kolik bude stát fungování organizace na daný rok. Jsou zde uvedeny komplexně jednotlivé typy zdrojů určitého programu a částky, ze kterých se budou náklady hradit. Je to tedy vhodná pomůcka pro organizace, které mají více finančních zdrojů na svou činnost. Proto je pro organizaci velmi důležité vícezdrojové financování, neboť je důležité pro posilování stability a udržitelnosti. Zdrojový rozpočet okamžitě upozorní, zda jsou zajištěny výnosy pro všechny druhy nákladů. Z toho se mohou následně odvodit závěry a případně se zaměřit na nedostatky, nebo na získání zdrojů pro krytí konkrétních programů.

Na programový rozpočet navazuje rozpočet finančních toků, cash flow. Tento druh rozpočtu hospodaří se skutečnými toky peněz. Upravuje jej vzhledem ke skutečným tokům

¹⁰ REKTOŘÍK, J. a kol., *Organizace neziskového sektoru*. 3. vyd. EKOPRESS, s. r. o., 2010. 188 s. ISBN 978-80-86929-54-5.

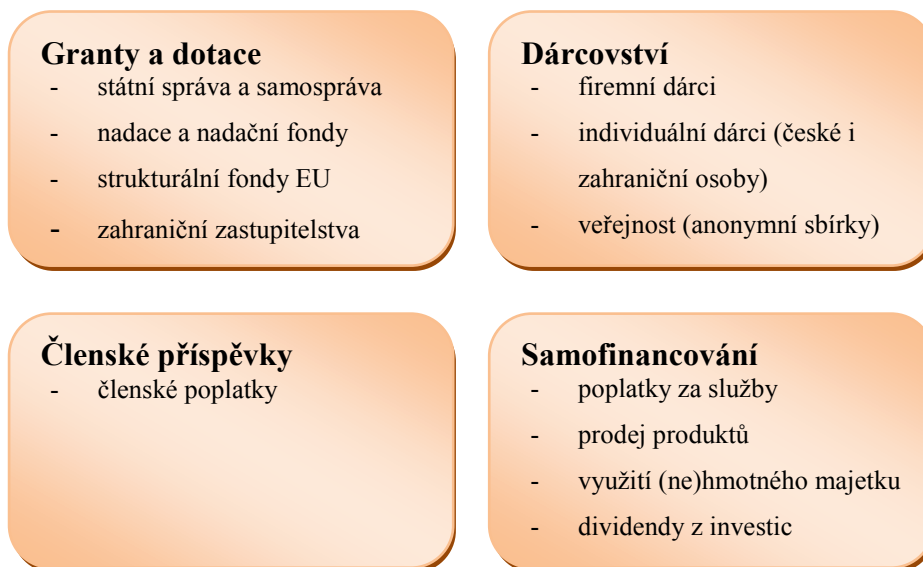
finančních prostředků, které nastanou během rozpočtovaného období. Tento typ rozpočtu v podrobné měsíční či čtvrtletí formě je důležitým nástrojem operativního finančního řízení.

3.2 *Financování*

Jak již bylo zmíněno, pro každou organizaci, ať už ziskovou či neziskovou, je důležité financování. Fungování bez finančních prostředků by snad ani nebylo vůbec možné. Při založení občanského sdružení bývá zpočátku jediným zdrojem lidské nadšení a dobrovolná práce. Poté ale nezbývá než svou činnosti zabezpečit i finančně. Nejlepšími, ale také těžko dostupnými zdroji, jsou dotace či granty. Pro začátek je vhodné začít s individuálními dárci, vlastní činností, či členskými příspěvky.

Zdroje příjmů má organizace vymezené ve stanovách, které se sestavují již při zakládání organizace. Těmito zdroji, jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, jsou dary, granty a dotace, členské příspěvky a samofinancování.

Obr. 3.1. – Přehled zdrojů příjmů

Zdroj: vlastní

3.2.1 Granty a dotace

Dotace mohou být od státu, obcí, okresů, krajů a regionů. Na dotace není právní nárok. Výchozím předpisem je zákon 576/1990 Sb., o rozpočtových pravidlech a právě tento zákon dává možnost poskytování dotací ze státního rozpočtu. Dotace se poskytují podle rozpočtových pravidel (§5), a to zásadně jako účelové dotace na konkrétní akce, programy nebo předem stanovené oblasti potřeb. Poskytnout dotaci lze pouze na jeden rok, protože zásady pro poskytování dotací neumožňují víceletou podporu. Parlament, tedy nemůže přijímat závazky na víceleté období, rozhoduje pouze o ročním rozpočtu, proto jsou občanská sdružení odkázána na to, kolik jim stát v daném roce přidělí. Dotace ze státního rozpočtu jsou nejčastěji poskytovány právě občanským sdružením, a to především na poskytování obecně prospěšných činností. Ovšem některá sdružení těchto dotací využívala, proto byla zavedena řada omezení ve vládou schválených zásadách. Jakými jsou například výrazné omezení v úhradě mezd, a to jak funkcionářských, tak i zaměstnaneckých, omezení úhrad na pohoštění, úhrad zahraničních cest, možnosti dotování dalších právnických a fyzických osob a v neposlední řadě omezení dotací na výši 70% potřebných finančních zdrojů na zajištění příslušného programu. I ze strany občanských sdružení je nezbytné dodržování daných pravidel a nutnost podřídit se obecně platným předpisům, které jsou platné v příslušné oblasti. Závislost občanských sdružení na dotacích je poměrně velká oproti zahraničí.

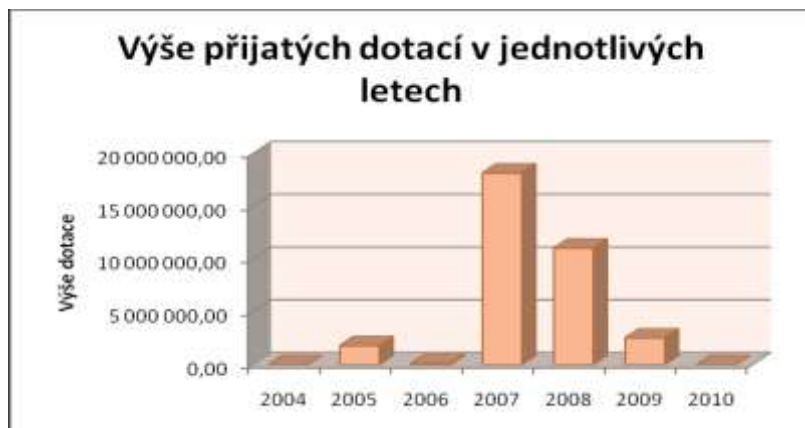
Občanským sdružením se nabízí i další možnost dotací, a to právě ze zahraničních zdrojů. Jedná se především o program PHARE, kde jsou finance EU, a to jak v oblasti národních programů, tak i vícenárodních programů. Zde se jednoznačně uplatňují zásady programového financování a „výběrových“ řízení pro získání daných dotací. Kladným dopadem pro financování ze zdrojů fondů EU je získání významného objemu finančních prostředků na období delší, než je obvyklý jeden rok, lze tedy díky těmto prostředkům rozvíjet současné i zcela nové aktivity občanského sdružení, například možnost zaměstnat nové zaměstnance nebo vzdělávat stávající zaměstnance. To následně vyvolává změny v organizační struktuře, což často vede k profesionalizaci organizace a její zviditelnění. Negativními dopady čerpání z fondů EU je především velká administrativní náročnost, spojená s přípravou, monitorováním i závěrečným hodnocením jednotlivých projektů.

Veškeré dotace občanského sdružení APLA - Vysočina jsou uvedené v následujícím grafu 3. 2.

Je samozřejmé, že v prvním roce fungování asociace žádné dotace nemohla získat. V roce 2005 však už byla přijata na běžný účet APLA - Vysočina částka 1 800 000Kč jako

investiční dotace od Statutárního města Jihlavy, tj. 10% celkových nákladů projektu „Integrační centrum pro osoby se zdravotním postižením“. V dalších letech, tedy především v roce 2007, kdy vrcholily přípravy na zahájení provozu Integračního centra, byl poskytnut asociaci největší objem těchto financí.

Graf 3.2. - Přijaté dotace OS APLA – Vysočina (v Kč)

Zdroj: vlastní na podkladě výročních zpráv

3.2.2 Dárcovství

Dary většinou bývají významným zdrojem příjmů občanského sdružení. Lze je získat od PO nebo od FO. Hlavním záměrem dárcovství je získání pravidelných dárců. Ovšem celý proces získávání dárců je velmi nákladný. Prvním úsilí se s největší pravděpodobností prostřednictvím okamžitě získaných příjmů samo nezaplatí. Je však zapotřebí učinit první krok k vybudování pevného vztahu, který se bude postupem času stávat stále pevnější základnou pro toto dárcovství. Hlavním záměrem je tedy přimět nově přispívajícího dárce, aby nadále pokračoval v této činnosti. Proto musí o tyto dárce sdružení pečovat. K dárce se však musí dostat, jak bylo s jeho prostředky naloženo.

Právník osoba si pak může tento dar odečíst od základu daně za stanovených podmínek, a to tak že, od ZD sníženého podle §34 může dárce odečíst hodnotu darů poskytovaných obcím a PO se sídlem na území ČR na financování vědy a vzdělání, výzkumných a vývojových účelů, kultury, školství, na policii, na požární ochranu, na podporu a ochranu mládeže, na ochranu zvířat, na účely sociální, zdravotnické, ekologické, humanitární, charitativní, náboženské pro registrované církve a náboženské spolky, tělovýchovné a sportovní, pokud hodnota daru činí alespoň 2 000,- Kč. V úhrnu lze však odečíst nejvýše 5 % ze základu daně sníženého podle §34. Dar lze obdržet na základě

darovací smlouvy, kde je přesně vymezen účel daru. Občanské sdružení má povinnost tento dar podle zákona o dani darovací přiznat u místně příslušného správce daně a podat přiznání k dani darovací, a to do 30 dnů po uplynutí pololetí příslušného kalendářního roku, ve kterém byl dar připsán na účet. Daňové přiznání zahrnuje veškeré částky, které byly v příslušném období připsány na účet organizace. Při přiznání daru předloží sdružení darovací smlouvu, stanovy sdružení, případně vlastní statut, kde jsou vymezeny činnosti, ke kterým je občanské sdružení založeno. Dar ale může poskytnout i FO, a to podle §15 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb., v platném znění.

Chce-li organizace požádat o dotaci, je třeba nejdříve sepsat písemnou žádost s přesným a detailním popisem projektu, rozpočtem a informacemi o poslání a cílech organizace. V případě **darů** od firem a soukromých podnikatelů pak vše záleží na osobním jednání. Není vhodné je žádat jen o peníze, pro většinu z nich je jednodušší totiž poskytnout své služby nebo výrobky.

I individuální dárci jsou pro organizaci důležití. Stávají se stále zajímavějším zdrojem peněz pro organizaci. A právě záleží jen na organizaci, zda-li se jí podaří je oslovit a získat pro spolupráci. Samozřejmě, že u individuálního dárce nejde jen získat finanční obnos, ale jde o to, získat jeho srdce. Bohužel i v případě darů pro organizaci APLA se podle mého názoru projevila světová krize. Lidé jsou totiž stále méně ochotní věnovat peníze pro dobré účely.

Graf 3.3. - Výše darů OS APLA - Vysočina

Zdroj: vlastní na podkladě výročních zpráv

3.2.3 Členské příspěvky

Příjem členských příspěvků se řídí stanovami, statutem nebo vnitřním předpisem občanského sdružení. Je vhodné, aby si občanské sdružení mimo základní příspěvek člena do stanov určilo ještě možnost výběru dobrovolných příspěvků. Členské příspěvky jsou vlastními zdroji sdružení. Tyto členské příspěvky jsou podle zákona o dani z příjmů od daně osvobozeny podle §19 odst. 1 písm. a) zákona č. 586/1992 Sb. Cílem příjmů z členských příspěvků není vytvářet příjmy, ale zaujetí rostoucího počtu lidí. Členské příspěvky tedy nejsou hlavním zdrojem příjmů sdružení, protože pokud by sdružení nastavilo velmi vysoké členské příspěvky, s největší pravděpodobností by se nikdo nechtěl stát členem.

Graf 3.4. - Členské příspěvky OS APLA - Vysočina

Zdroj: vlastní na podkladě výročních zpráv

3.2.4 Samofinancování

Pokud to stanovy nezakazují, může občanské sdružení podnikat nebo vyvíjet výdělečnou činnost. Hlavní ale je ukotvení ve stanovách. Stanovení cílů výdělečné činnosti by však mělo být v souladu s posláním organizace. Velkou výhodou tohoto zdroje je flexibilita peněz vydělaných vlastními silami. Tyto finanční prostředky totiž není nutné utratit v předepsané struktuře, ani je vyúčtovat v daném termínu. Další výhodou je také plynulejší tok financí. Ve fungujícím samofinancování lze tok příjmů plánovat a ovlivňovat lépe, než například termín obdržení dotace. Pokud tyto zdroje příjmů fungují tak jak mají, přináší to také další pozitiva, jakými může být posílení sebevědomí jak managementu, tak zaměstnanců.

Pokud mají zaměstnanci posílené sebevědomí, vystupuje pak i občanské sdružení navenek jako velmi silné a sebevědomé. Další výhodou je i to, že pokud někteří dárci vidí, že organizace je schopná efektivně fungovat, může to mít vliv i na jejich rozhodování o případném příspěvku, ať už většího či menšího obnosu peněžních prostředků.

Z legislativního hlediska nic nebrání, aby občanská sdružení vytvářela vlastní příjmy prodejem svých služeb či produktů. V podstatě stačí, pokud stanovy obsahují, že organizace vytváří vlastní příjmy z vedlejší činnosti k podpoře své hlavní činnosti. Je však dobré si uvědomit, že začátek samofinancování je vždy spojen s mimořádnými výdaji. Z počátku samofinancování je tedy dobré počítat spíše s investováním. Ale pokud je organizace schopná tyto začátky zvládnout, nic poté nebrání, aby měla z tohoto zdroje velké příjmy.

I samofinancování však nese svá rizika. Lze jim však předejít poctivým přístupem a prozkoumáním připravenosti organizace na samofinancování. Ale pokud bude žádat stále více neziskových organizací o dotace, lze předpokládat, že tyto dotace budou stále nižší, proto jsem toho názoru, že se v budoucnu žádná organizace neobejde bez vlastních příjmů.

Zde jsou zahrnuty příjmy především příjmy z prodeje vlastních služeb APLA - Vysočina, jakými jsou semináře, reklama, atd. Je vidět, že příjmy nemají trvale rostoucí charakter, ale to jen ukazuje to, že organizace je schopná, pokud by nastaly potíže, fungovat z těchto příjmů. Pokud by této činnosti věnovala více času, pokud by to tedy bylo možné, mohly by tyto příjmy stoupnout v následujících letech daleko výrazněji. Což je i pravděpodobné, protože v letech, kdy vrcholily přípravy Integročního centra, byly tyto mizivé. Tedy veškeré úsilí bylo věnováno právě tomuto projektu.

Graf 3.5. - Příjmy z vlastních služeb APLA - Vysočina

Zdroj: vlastní na podkladě výročních zpráv

3.3 Fundraising

Je dobré si uvědomit, že je nutný rozvoj občanských společností a že je potřeba tento rozvoj po všech stránkách podporovat. Proto je potřeba využít iniciativy soukromých subjektů, vlastně osobní iniciativy jednotlivců, kteří chtějí pomáhat společnosti a tuto pomoc nepovažují za práci, ale za své poslání. A pokud bude veřejná správa nakloněna iniciativě občanských společností, povede tato iniciativa k dalšímu posilování a zkvalitňování v poskytování veřejných služeb. Hlavním úsilím organizace je komunikovat se všemi skupinami, od dárců až po stát, aby dostatečně a účinně získala potřebné prostředky na svou činnost a fungování. A právě touto aktivitou se zabývá fundraising.¹¹

I když je pro NO prioritní naplňovat své poslání a dosahovat cíle, nelze zapomenout na zajištění zdrojů pro činnosti vedoucí k cílům a posláním.

Fundraising je možné definovat jako získávání prostředků, resp. hledání zdrojů, která má pomoci především neziskovým organizacím zbavit se nedostatku prostředků. Zahrnuje tedy různé metody a postupy jak získat finanční a jiné prostředky (např. lidi, technické vybavení nebo zázemí) na činnost NO. Netýká se tedy výhradně peněz, ale také získávání podpory formou darování služeb nebo výrobků, eventuálně získáváním dalších příznivců a dobrovolníků. To klade vysoké nároky na profesionalitu vedení NO, plánování jejich aktivit a vyžaduje to od nich kvalitní, podrobně plánovaný a cílevědomý fundraising.

Je to tedy systematická činnost, která je tvořena provázanými aktivitami, které organizace musí v denním provozu provést tak, aby si zabezpečila dostatečné zdroje na fungování. Výsledkem fundraisingu je získání finančních či jiných prostředků na činnost organizace.

Získávání peněz je dlouhodobý proces. Měl by proto začínat efektivním plánováním a končit podrobným zhodnocením, na jehož základě je možné zjistit, které z výše uvedených metod jsou nejúčinnější a nejvíce vyhovují oběma stranám. Jedním ze základních podmínek úspěšného fungování je vícezdrojové financování, tedy nutnost zajistit pro organizaci finance z více zdrojů, proto aby nebyla závislá pouze na jednom z nich. A také platí, pokud organizace chce více zdrojů, tím více potřebuje fundraiserů.

Při plánování fundraisingu by se měl dodržet určitý postup:¹²

¹¹ *Financování neziskových organizací* [online]. Aktualizováno 2005-10-02 [cit. 2011-03-08]. Dostupný z [www: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/nezisk_organizace.html>](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/nezisk_organizace.html).

¹² REKTOŘÍK, J. a kol., *Organizace neziskového sektoru*. 3. vyd. EKOPRESS, s. r. o., 2010. str. 91, ISBN 978-80-86929-54-5.

- definovat poslání organizace – stručně, jasně, výstižně, aby s ním byl srozuměn každý člen organizace a uměl ho reprodukovat,
- určit konkrétní a měřitelné cíle – dárci bude jasné, že jsou dosažitelné,
- vypracovat realizační a časový plán aktivit, na základě čehož se zpracuje roční rozpočet,
- ověřit, zda organizace skutečně reaguje na potřeby ve společnosti,
- uvažovat o zapojení dobrovolníků do fundraisingových akcí,
- vybrat pro danou situaci nejvhodnější fundraisingové metody,
- sestavit seznam možných zdrojů,
- specifikovat okruh dárců,
- požádat o dar,
- informovat dárce o použití jeho daru,
- snažit se o obnovení nebo zvýšení daru.

3.3.1 Fundraiser

Žádná NO se neobejde bez fundraisera. Fundraiser je člověk, který pracuje s různými typy zdrojů a používá různé metody, jak ze zdrojů získat podporu. To samozřejmě nemůže zvládnout jeden člověk.

Proto, aby mohl odborný fundraiser pracovat záměrně, musí dobře znát své dárce. Fundraising je totiž založený na osobních kontaktech a vztazích a je na každém fundraiserovi, jakou metodu pro získání zdrojů zvolí. Může tak mít naprosto zásadní vliv na chod neziskové organizace při plnění jejího poslání. Potřebuje k tomu ale ze strany managementu NO i ostatních pracovníků vstřícnost, spolupráci a schopnost dlouhodobě plánovat. Bez jejich uvědomění si, že fundraising není jen záležitost a práce jednoho konkrétního člověka, ale že je nezbytné zapojit všechny spolupracovníky, nemůže být fundraiser i fundraising organizace úspěšný. Je tedy na každém fundraiserovi, aby si vybudoval svůj individuální originální styl a důvěryhodnost. Svůj styl si může vytvořit tak, že se bude společensky angažovat, absolvovat nejrůznější schůzky, setkání, večírky a akce. Proto je zapotřebí vše ošetřit v pracovní smlouvě, protože u pozice fundraisera se musí počítat s nepravidelnou pracovní dobou.

Náplní činnosti fundraisera je:¹³

- vedení členů svého fundraisingového týmu, aby mysleli fundraisingově,
- příprava plánu fundraisingu, podílí se na tvorbě zdrojového rozpočtu,
- příprava rozpočtu pro samotný fundraising,
- tipování jednotlivých zdrojů a plánování toho, jaké metody použije,
- kreativně vymýšlí nové přístupy k oslovení dárců,
- koordinování jednotlivých fundraisingových aktivit,
- plánování, příprava a podílení se na realizaci fundraisingových kampaní a akcí,
- vedení databáze dárců,
- vyhledávání a oslovení nových dárců,
- komunikování s dárci a práce na rozvoji vztahů s nimi,
- reprezentování organizace na vybraných akcích,
- schvalování darovacích smluv,
- vyhodnocování efektivity fundraisingu,
- podílení se na tvorbě projektů, připravování a soupis žádosti o dotace a granty,
- domlouvání se a absolvování schůzek s dárci,
- připravování fundraisingových textů,
- odpovídání za legislativní zajištění plánovaných akcí,
- spolupodílí se na zajištění výrobků a služeb a jejich prodeji,
- zajišťování propagace,
- podílení se na cenotvorbě produktů.

Jak již bylo zmíněno, fundraiser je člověk, který pracuje s různými typy zdrojů a používá různé metody, jak ze zdrojů získat podporu. Všechny činnosti, které se týkají fundraisingu ovšem není schopen zařídit a obstarat jeden člověk, musel by totiž být odborníkem na psaní projektových žádostí, na přímou komunikaci s dárci a třeba např. i být zdatným marketérem. Proto je dobré roztřídit fundraisery podle toho, jaké pravomoci zastávají v občanském sdružení.

Projektový fundraiser má za úkol průběžné monitorování projektových příležitostí a přípravu nových projektů organizace. Dále by se měl podílet na tvorbě nových projektových záměrů a řízení již probíhajících projektů, a to jak po stránce administrativní, tak i po stránce

¹³ Uplatnění fundraisera v organizaci [online]. Aktualizováno 2010-01-09 [cit. 2011-04-01]. Dostupný z [www: <http://streber.blog.cz/1001/uplatneni-fundraisera-v-organizaci>](http://streber.blog.cz/1001/uplatneni-fundraisera-v-organizaci).

týmové. Tedy především mu nesmějí vadit velké administrativní nároky. Co se týče dárcovství, tak má zodpovědnost za získávání finančních a hmotných darů. Tato zodpovědnost souvisí s komunikací s podporovateli, péče o ně, zpracovávání a vedení agendy dárců. Může také spolupracovat s dalším rozvojem firemního sektoru, jakým může být koordinace firemního dobrovolnictví a firemních sbírek, sponzoring, benefiční projekty nebo třeba individuální fundraising zaměstnanců. To vše zabere mnoho času, proto je dobré vše upravit v pracovní smlouvě. Jeho kompetencemi jsou:

- analytické myšlení,
- myšlení v souvislostech,
- strukturovaný přístup,
- vhodné vyjadřování ve vazbě k podmínkám a potřebám konkrétního darce,
- pečlivost,
- dodržování termínů,
- práce v týmu,
- schopnost práce v zátěži.

Specialista na individuální a firemní dárce, protože pracuje převážně s lidmi a v týmu organizace, by měl mít velmi dobrou schopnost komunikovat, argumentovat a odůvodňovat své jednání a vyjednávání. Samozřejmostí je také schopnost velmi dobře prezentovat. Další nedílnou součástí osobnosti tohoto fundraisera by měla kreativita, nadšení, ztotožnění se s posláním organizace a také schopnost se vyrovnat s odmítnutím. Charisma je podmínkou úspěchu.

Další skupinou fundraiserů je **fundraiser – marketér**. Jeho kompetence jsou velmi podobné předchozí skupině, samozřejmostí je kreativita, myšlení v souvislostech, schopnost vyjednávat, ale také práce s lidmi a v týmu. Měl by také být obdařen prodejními dovednostmi. Ale především musí umět prezentovat produkt a organizaci a umět prodávat.

Role a smysl fundraisingu a fundraiserů roste a růst bude, a to především díky velkému a často nepřehlednému množství finančních příležitostí. Opomenout nelze to, že vlastně díky fundraisingu má NO do značné míry možnost dosáhnout nezávislosti.

4. Hospodaření a analýza možnosti financování

Hospodaření občanských sdružení je postaveno na principu hospodářské soběstačnosti. Upravuje se zejména platnými právními předpisy, stanovami a vlastními zásadami hospodaření. Tyto stanovy a zásady schvaluje na svém shromáždění členská schůze, konference nebo jiný k tomu určený orgán občanského sdružení. V zásadách si občanské sdružení určí své priority, proto také je podstatnou náležitostí stanov. Dále si může určit například objem plnění vůči členům, atd. Občanská sdružení na zasedání členských schůzí schvalují obvykle roční rozpočet, který je rozdělen na část příjmů a část výdajů. Ve stanovách by také mělo být uvedeno, který orgán má právo hospodařit s majetkem sdružení a jak se s majetkem sdružení naloží při zániku.

Jak již bylo zmíněno, výchozím dokumentem pro správné hospodaření občanského sdružení je výroční zpráva. Ve výroční zprávě by se měly objevit informace, které jsou srozumitelné, přehledné a komplexní o činnosti a hospodaření organizace. Současně je zapotřebí, aby byly tyto informace v poutavé a zajímavé formě předloženy veřejnosti.

Základy hospodaření je třeba vymezit ve stanovách, tedy především určit, jak bude občanské sdružení získávat finance na svoji činnost, k jakým účelům a jakým způsobem bude tyto prostředky používat. Toto není v zákoně důkladně specifikováno, proto je bližší určení na stanovách občanského sdružení. Není zde tedy povinnost sestavovat rozpočet a účetní závěrku, nebo mít účetní závěrku ověřenou auditorem. Ve skutečnosti se však občanská sdružení obracejí na veřejnost, a to jak svými aktivitami, tak i třeba s prosbou o finanční pomoc. Proto také na základě budování důvěryhodnosti své výroční zprávy zveřejňují.

4.1 Rozhodování a pravomoci v otázkách hospodaření

Nejvyšším orgánem je členská schůze nebo konference, popřípadě jiný obdobný orgán občanského sdružení, kterému připadá v otázkách hospodaření především:¹⁴

- schvalovat výhledové využívání finančních prostředků, které má organizace k dispozici, včetně dlouhodobého ukládání finančních prostředků na kapitálový trh,
- projednávat a schvalovat zásady hospodaření,

¹⁴ PLEŠNÍKOVÁ, J., *Občanská sdružení a jejich hospodaření* [online]. aktualizováno 2008-03-12 [cit. 2011-01-09]. Dostupný z [www: <http://www.i-poradce.cz/SubPages/OtvorDokument/Clanok.aspx?idclanok=88634>](http://www.i-poradce.cz/SubPages/OtvorDokument/Clanok.aspx?idclanok=88634).

- projednávat a schvalovat rozpočet, případně jeho změny, a to včetně rozpočtu zařízení organizace,
- v souladu se stanovami stanovit postup pro placení a zúčtování členských příspěvků,
- rozhodovat o dlouhodobém uvolnění pracovníků k výkonu funkce nebo činnosti v organizaci, a to včetně pravidel pro jejich odměňování,
- schvalovat mimořádné výdaje nad limit, který má v pravomoci výbor organizace,
- projednávat a schvalovat výroční zprávy o hospodaření a stanoviska revizní komise,
- schvalovat zprávu o inventarizaci, případném vyřazení nepotřebných předmětů z majetku organizace,
- schvalovat zásady pro postup financování zařízení patřících organizaci,
- delegovat pravomoci členské schůze na výbor v některých ustanoveních.

Za včasnou tvorbu zdrojů, za správu finančních prostředků a za jejich účelné využívání odpovídá výbor organizace nebo předsednictvo. Tento výkonný orgán řídí a zabezpečuje plnění všech úkolů, které souvisejí s finančním hospodařením. Dále výbor odpovídá členské schůzi nebo konferenci za řádné hospodaření s finančními prostředky podle schválených zásad. A to zejména:¹⁵

- předkládá členské schůzi nebo konferenci výhledové zaměření využívání finančních prostředků, které má organizace k dispozici,
- připravuje a projednává návrh rozpočtu organizace a jejích zařízení, předkládá jej ke schválení členské schůzi nebo konferenci,
- schvaluje směrnice technického charakteru, jako například účetní směrnice, směrnice o archivaci, popřípadě spisový řád,
- zabezpečuje řádné a včasné placení a zúčtování členských příspěvků,
- podle zásad schválených členskou schůzí schvaluje přidělování poukazů na rekreaci a na zájezdy a stanoví po jednotlivé případy výši účastnického příspěvku,
- podle zásad schválených členskou schůzí rozhoduje o poskytování darů členům organizace,
- připravuje a předkládá členské schůzi zásadní návrhy vztahující se k hospodaření (inventarizace, uvolňování pracovníků k výkonu funkce v organizaci, atd.),

¹⁵ PLESNÍKOVÁ, J., *Občanská sdružení a jejich hospodaření* [online]. aktualizováno 2008-03-12 [cit. 2011-01-09]. Dostupný z [www: <http://www.i-poradce.cz/SubPages/OtvorDokument/Clanok.aspx?idclanok=88634>](http://www.i-poradce.cz/SubPages/OtvorDokument/Clanok.aspx?idclanok=88634).

- minimálně jednou ročně předkládá členské schůzi se stanoviskem revizní komise k projednání zprávy o výsledcích hospodaření organizace a o stavu majetku, projednává a schvaluje zprávu inventarizační komise o výsledcích inventarizace,
- včas projednává a odstraňuje zjištění nedostatky v hospodaření a činí opatření podle návrhu, který předloží revizní komise,
- plní povinnost vůči orgánům státní správy podle zákona o správě daní a poplatků č. 337/1992 Sb., v platném znění, tzn., dbá o včasnou registraci tam, kde vzniká daňová povinnost, současně dbá na správný a včasný odvod daní, stejně tak dbá na ostatní závazky, a to na plnění zákonného pojištění, v případě podnikatelské aktivity na registraci u živnostenského úřadu, dále povolává k odpovědnosti funkcionáře organizace, kteří rozhodnou o nesprávném použití prostředků v rozporu se zásadami přijatými členskou schůzí.

Otázka hospodaření s peněžními prostředky organizace je přenechána předsedovi organizace. Ten je také zodpovědný za řádné a správné rozhodování v oblasti finančních prostředků. S funkcí předsedy souvisí i oprávnění a odpovědnost v daném uskutečňování hospodářsko-finanční agendy organizace. Předseda organizace v této souvislosti současně spolu s hospodářem má dispoziční oprávnění s peněžními prostředky uloženými na účtech, podepisují příkazy k úhradám z BÚ a pokladny. Povinností předsedy je odpovědnost za řádné vedení hospodářsko-finanční agendy, průběžné ověřování stavu a úrovně, dbá o náležité informování a proškolení hospodáře. Dále zabezpečuje řádné předání hospodářsko-finanční agendy při změně funkcionářů, kteří mají bezprostřední vztah ke správě finančních prostředků a k majetku a v neposlední řadě dbá o správný odvod členských příspěvků na centrálu, pokud takovou povinnost organizace má.

Funkci hospodáře by měl vykonávat řádně zvolený člen. Mimo to lze jako účetního nebo pokladníka pověřit, případně zaměstnat jinou osobu než zvoleného funkcionáře. Hospodář má velký výčet povinností. Odpovídá za správu finančních prostředků, hmotného a nehmotného majetku organizace, organizuje a zabezpečuje placení a zúčtování členských příspěvků a informuje pravidelně o této skutečnosti. Co se týče finančních operací (z BÚ, z pokladny), tak musí dát souhlas a podepsat určitou transakci. Stará se o správné a náležité vedení účetních dokladů, vede účetnictví a evidenci v souladu se zákonem o účetnictví, dále s ostatními funkcionáři připravuje rozpočet, který předkládá k projednání revizní komisi a výboru organizace. Jeho prací je i zhotovování výkazů o hospodaření pro potřeby organizace a zabezpečuje jejich včasné projednání. Stará se o to, aby všechny finanční údaje

byly ve shodě se zásadami hospodaření a byly uskutečňovány podle schváleného rozpočtu. Zařizování školení ostatních funkcionářů je taktéž na hospodáři, dbá na dodržování finanční a rozpočtové kázně v organizaci, prosazuje účelné a hospodárné využívání majetku organizace. Spolupracuje s inventarizační komisí při inventuře majetku, a pokud v některých velkých organizacích jsou některými částmi hospodářsko-finanční agendy pověřeni i další členové, kontroluje její provádění a v neposlední řadě dbá na správné a včasné plnění povinností vůči orgánům státní správy.

4.2 Kontrola hospodaření

Hospodaření sdružení kontroluje zejména vlastní organizace. Součástí kontroly občanského sdružení je revizní komise. Revizní komise je volena členskou schůzí nebo konferencí. Zajišťuje především kontrolu hospodaření. Komise zodpovídá za všechny otázky týkající se hospodaření a také o své činnosti musí podávat zprávu členské schůzi. Revizní komise má právo vyžadovat zprávy, záznamy, podklady a informace vztahující se k hospodaření sdružení, a to především od funkcionářů zodpovědných za hospodaření. Dále má právo uskutečňovat průběžně kontroly čerpání rozpočtu a při možných neshodách navrhnout opatření a zúčastňovat se schůzí výboru sdružení. Povinnosti, které musí plnit revizní komise, jsou předkládat informace o provedených revizích, plnit úlohy vyplývající z plánu práce a přijatých usnesení, prosazovat a obhajovat zásady hospodaření schválené členskou schůzí, zachovávat mlčenlivost o zjištěných skutečnostech. Na začátku každého roku si revizní komise sestaví roční plán práce dle svých možností, kde by měly být zohledněny pravidelné kontroly hospodaření občanského sdružení a pravidelné porady. Určitá periodičnost kontrol má svůj důvod, a to preventivního charakteru. Proto je nutné, aby komise prováděla kontroly ve stanovených intervalech.

4.3 Občanské sdružení APLA - Vysočina

Jak již bylo zmíněno v úvodu práce, APLA - Vysočina doplňuje celorepublikovou síťovou APLU ČR. Jednotlivá sdružení APLA působí v Praze a Středočeském kraji, Jihomoravském kraji, Jihočeském a Královéhradeckém, v Severních Čechách a v kraji Vysočina. Myšlenka pomoci osobám s PAS byla zrealizována na počátku roku 2000 a ustanovila dva základní pilíře činnosti, a to:

- podporovat systematickou a komplexní odbornou pomoc lidem s poruchami autistického spektra,
- spoluvytvářet podmínky pro všestrannou a konkrétní pomoc jejich rodinám.

Pro tuto praktickou část jsem vycházela z výročních zpráv APLA – Vysočina. Asociace má k dispozici výroční zprávu od svého založení, tedy od roku 2004, až do roku 2009. Pro naplnění nových legislativních podmínek se dne 11. 12. 2007, na valné hromadě řešily změny stanov spočívající zejména v doplnění názvu o právní formu neziskové organizace, tudíž celý název tohoto občanského sdružení zní: ASOCIACE POMÁHAJÍCÍ LIDEM S AUTISMEM – APLA – Vysočina o. s.. Výroční zpráva obsahuje přehled činností vykonávaných v kalendářním roce, roční účetní závěrku a zhodnocení základních údajů, přehled o peněžních příjmech a výdajích, přehled o rozsahu výnosů v členění podle zdrojů, stav a pohyb majetku a závazků a přehled vynaložených nákladů.

Občanské sdružení se snažilo od samého počátku vzniku, tedy od roku 2004, připravit projekt vybudování centra, kde by měly osoby s PAS možnost praktického vzdělávání, získávání dovedností pro zapojení do pracovních činností, možnost využití odborné poradenské služby, zapojení se do terapeutických činností pro rozvoj schopností a dovedností, čerpat respitní péči, svozovou službu, pracovat v chráněných dílnách a připravovat se na zaměstnání u ostatních zaměstnavatelů v kraji Vysočina. Tento projekt se tak stal jednou z priorit APLA – Vysočina zanesenou ve stanovách. V březnu roku 2005 byl přepracován investiční projekt a předložen ke spolufinancování z fondů EU do operačního programu SROP. Tento projekt na vybudování Integračního centra pro osoby s omezenou schopností pohybu a orientace v Jihlavě získal v červnu 2005 nejvyšší bodové ohodnocení mezi všemi předloženými projekty v rámci NUTS II Jihovýchod a Regionální radou byl doporučen k financování. V závěru roku 2005 byla na účet APLA - Vysočina poskytnuta dotace na spolufinancování projektu ve výši 1 800 000 Kč od statutárního města Jihlavy, v rámci povinného spolufinancování projektu žadatelem. V následujícím roce se začalo

s rekonstrukcí, která probíhala i v dalším roce. V červenci roku 2008 byl zahájen zkušební provoz a v září 2008 začalo Integrační centrum plně fungovat. Tento investiční projekt o objemu cca 23 mil. Kč byl převážně financován z veřejných dotací, s tím, že APLA – Vysočina musela zajistit finanční prostředky na předfinancování projektu a následně po realizaci byl projekt proplacen ze zdrojů v tomto poměru: 72 % evropský rozvojový fond, 18 % státní rozpočet ČR, 10 % prostředky APLA – Vysočina. Zprovoznění centra se mohlo uskutečnit díky provozní dotaci, která představovala 10 % prostředků ČR a 90 % z Evropského sociálního fondu v celkovém objemu cca 7 mil. Kč.

Obecným cílem fungování Integračního centra v Jihlavě je, aby lidé s PAS mohli kvalitně a samostatně, eventuálně s co nejmenší mírou opory, uspokojovat své individuální potřeby a záliby v rámci běžné společnosti. K naplnění těchto cílů má APLA – Vysočina registrovány sociální služby, které poskytuje pro osoby s autismem a osoby s mentálním nebo kombinovaným postižením ve věku od 7 do 35 let. Poskytuje tak službu denní stacionář, sociální rehabilitaci a odborné sociální poradenství.

4.3.1 Uživatelé APLA - Vysočina

Poruchy autistického spektra se v naší populaci vyskytují relativně často, podle nejnovějších výzkumů je rozpoznána porucha autistického spektra u 9 dětí z 1 000, což znamená, že riziko této poruchy je poměrně vysoké. Proto se také není třeba obávat o budoucnost APLA – Vysočina pro nedostatek klientů.

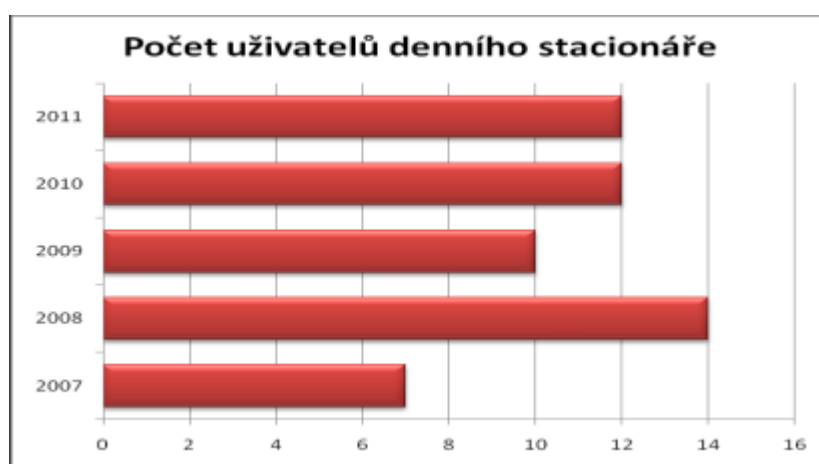
S tímto typem postižení se člověk rodí, případně je získává v raném věku. Jedná se o handicap celoživotní. Je podmíněn zejména geneticky a projevuje se odlišným fungováním určitých mozkových center. Postižení se projevuje v oblasti komunikace, chování a sociálních vztahů. Lidé s poruchami autistického spektra mají potíže s chápáním symbolů a jejich dešifrováním, což hluboce ovlivňuje celou jejich osobnost. Takto postižení lidé chápou celý svět přísně logicky a realisticky, nejsou tedy schopni vyjít „nad realitu“. Důsledkem toho jsou především vážné poruchy v mezilidských vztazích. Takto nemocní lidé trpí tzv. „sociální slepotou“ a z toho pramenícím nedostatkem empatie a k tomu se váže celá řada dalších problémů a mnohdy i jiných dalších postižení.

Počet uživatelů, kteří každodenně čerpají ambulantní sociální služby APLA - Vysočina (denní stacionář a sociální rehabilitace), je téměř konstantní a souvisí s počtem kvalifikovaného personálu, kdy na jednoho pracovníka přímé péče by neměli připadat více

než 3 uživatelé. V případě uživatelů s těžší symptomatickou postižení se doporučuje 1 až 3 osoby péče pro jednoho uživatele s autismem. V roce kdy denní stacionář začal fungovat, ho denně navštěvovalo 7 uživatelů. V dalším roce byl zaznamenán nárůst o dvojnásobek uživatelů. V roce 2009 byl zaznamenán pokles, tedy konečný stav uživatelů v tomto roce byl 10. Rok 2010 a 2011 si již drží konstantních 12 uživatelů. Odchod uživatelů ze služby, která je ze zákona placená, vesměs souvisí s opatrností rodičů uživatelů vynakládat finanční prostředky za sociální služby, přestože jim na úhradu služeb přispívá stát.

Grafický vývoj počtu uživatelů služeb APLA – Vysočina, kteří každodenně čerpají tzv. ambulantní sociální služby, tedy denní stacionář a sociální rehabilitace, je zobrazen v následujícím grafu a přesné údaje lze vyčíst v níže uvedené tabulce.

Graf 4.1. - Počet uživatelů denního stacionáře v jednotlivých letech

Zdroj: vlastní na podkladě výročních zpráv

Tab. 4.1. Počet uživatelů denního stacionáře v jednotlivých letech

Rok	Počet uživatelů denního stacionáře
2007	7
2008	14
2009	10
2010	12
2011	12

Zdroj: vlastní na podkladě výročních zpráv

Vedle služeb s přímou péčí o uživatele poskytuje také APLA – Vysočina odborné sociální poradenství. Počet osob využívajících odborné sociální poradenství se vcelku nemění a každoročně těchto služeb čerpá okolo 60 uživatelů.

4.3.2 Celkový pohled - příjmy a výdaje

Získávání **dotací** je věc složitá, zdlouhavá a s nejistým výsledkem. Jsou to příspěvky z veřejných finančních zdrojů, na které nemají organizace automatický nárok. Podle zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, mohou být dotace poskytnuty právě občanským sdružením, obecně prospěšným společnostem, účelovým zařízením registrovaných církví a náboženských společností, dalším právními osobám, jejichž hlavním předmětem činnosti je poskytování zejména zdravotních, kulturních, vzdělávacích a sociálních služeb a k poskytování sociálně právní ochrany dětí, a FO, které takové služby poskytují, a dále nadacím a nadačním fondům. A jsou poskytovány na příslušný rozpočtový rok. Také je dotace poskytována účelově a lze ji použít jen na účel uvedený v rozhodnutí. Ústřední orgán proto stanoví písemně podmínky poskytnutí dotace. Mohou být poskytnuty od státu, krajů a obcí, ale také i z fondů EU.

Je samozřejmé, že v prvním roce fungování nemohla APLA – Vysočina, jako organizace bez patřičné historie, žádné dotace získat. Svoji činnost v tomto období zaměřenou zejména na vzdělávání rodičů, pedagogů, pediatrů a dalších pečovatelů dětí s autismem financovala z prostředků poskytnutých jednou ze zakladatelek sdružení. V roce 2005 však už byla přijata na běžný účet APLA částka 1 800 000 Kč jako investiční dotace od Statutárního města Jihlavy pro naplnění 10 % celkových nákladů projektu „Integrační centrum pro osoby s omezenou schopností pohybu a orientace“. V dalších letech, především v roce 2007, kdy vrcholily přípravy na zahájení provozu Integračního centra, byl poskytnut APLA – Vysočina největší objem financí z dotací.

Další velkou skupinou příjmů jsou **vlastní zdroje**. Zde jsou zahrnuty příjmy především z prodeje a poskytování vlastních služeb, jakými jsou odborné semináře, reklama a registrované sociální služby. Je zřejmé, že příjmy nemají trvale rostoucí charakter, ale organizace je schopná, pokud by nastaly potíže s poskytováním provozních dotací pro poskytovatele sociálních služeb, fungovat i z těchto příjmů. Za předpokladu, že by pořizování vlastních zdrojů věnovala více energie, mohly by tyto příjmy stoupnout v následujících letech daleko výrazněji. Angažovanost statutárních zástupců a pracovníků APLA – Vysočina tento předpoklad potvrzuje, protože v letech, kdy se budovalo Integrační centrum, byly tyto příjmy velmi nízké.

Chce-li organizace požádat o dotaci, je třeba nejdříve sepsat písemnou žádost s přesným a detailním popisem projektu, personálním zajištěním aktivit, rozpočtem a informacemi o poslání a cílech organizace. V případě **darů** od firem a soukromých osob je

praxe odlišná, velmi záleží na osobním jednání a prezentaci organizace v místě sídla potenciačního dárce. Vedle možnosti požádat o peníze, je další a možná i schůdnější cestou pro získání finanční podpory nabídka služeb nebo výrobků.

I individuální dárce jsou pro organizaci důležití. Stávají se stále zajímavějším zdrojem finanční podpory pro organizaci. A právě záleží jen na organizaci, zda-li se jí podaří dárce oslovit a získat pro spolupráci. Samozřejmě, že u individuálního dárce nejde jen o dosažení finančního obnosu, ale získání pro poslání organizace i „jeho srdce“. Podle mých poznatků neprovádí APLA – Vysočina povrchní masovou sebepropagaci, která bývá i kontraproduktivní, ale vysokým osobním nasazením představitelů (což dokládá například vybudování centra za desítky milionů korun za poměrně krátkou dobu fungování organizace nebo úspěšné integrace autistických dětí v běžných školách) a kvalitou poskytovaných služeb, která byla inspekci ohodnocena jako výborná, získává postupně trvalé dárce z řad místních podnikatelů, firem i soukromých osob.

U některých organizací tvoří **členské příspěvky** trvalý a předem plánovaný zdroj příjmů. Výše tohoto zdroje není nijak závratná, členy jsou zde rodiny s postiženým dítětem. Organizace nemůže zvýšit členský příspěvek natolik, aby jednotliví členové nebyli schopni a ochotni vůbec tento příspěvek zaplatit. Příjem příspěvků se řídí stanovami organizace. Členské příspěvky jsou vlastními zdroji sdružení.

Ostatní příjmy tvoří především úroky z běžného účtu a ostatní výnosy.

Přesná výše příjmů občanského sdružení APLA - Vysočina v jednotlivých letech je zachycena v následující tabulce 4. 2.

Tab. 4.2. - Příjmy OS APLA – Vysočina

Rok	Příjmy (v Kč)					
	tržby z vlastní činnosti	dotace	dary	členské příspěvky	ostatní	celkem P
2004	0,00	0,00	3 000,00	2 100,00	0,00	5 100,00
2005	61 469,00	1 811 786,00	86 348,00	2 100,00	247,00	1 961 950,00
2006	39 300,00	121 502,00	3 405 740,00	8 015,00	5 946,50	3 580 503,50
2007	0,00	18 180 416,01	220 000,00	2 500,00	2 692,25	18 405 608,26
2008	151 024,00	11 052 260,22	149 970,00	3 200,00	11 646,71	11 368 100,93
2009	358 699,00	2 541 464,00	90 095,00	2 400,00	58 143,87	3 050 801,87
2010	-	-	-	-	-	-

Zdroj: vlastní na podkladě výročních zpráv

V následující tabulce jsou rozděleny jednotlivé výdaje v letech 2004 - 2009 sdružení APLA – Vysočina. Nejvyšší položkou jsou mzdové výdaje na odborné pracovníky, kteří musí každodenně poskytovat odborné služby v Integračním centru. Dále jsou také velkou položkou výdajů nákupy na vybudování a provoz centra.

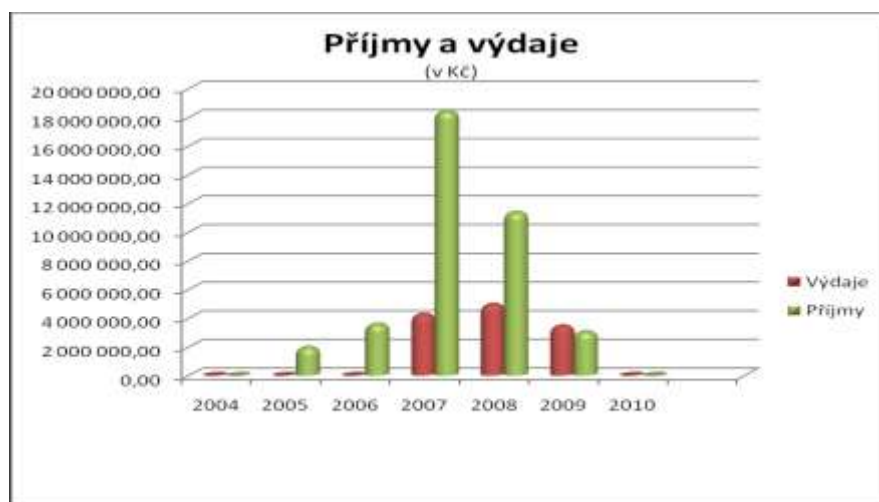
Tab. 4.3. - Výdaje OS APLA – Vysočina

Rok	Výdaje (v Kč)				
	spotřebované nákupy	služby	mzdové	ostatní	celkem V
2004	0,00	0,00	0,00	1 000,00	1 000,00
2005	0,00	99 233,00	19 400,00	8 165,00	126 798,00
2006	0,00	81 190,50	90 298,00	34 725,00	206 213,50
2007	2 122 665,20	506 658,30	1 172 704,00	460 577,32	4 262 604,82
2008	1 013 161,60	724 533,51	1 979 151,00	1 237 551,09	4 954 397,20
2009	374 660,00	228 438,48	1 678 943,00	1 173 460,48	3 455 501,96
2010	-	-	-	-	-

Zdroj: vlastní na podkladě výročních zpráv

Celkové grafické zhodnocení příjmů a výdajů organizace je znázorněné v následujícím grafu 4.2. První rok fungování nebyl nijak zvlášť významný, jelikož vše fungovalo na základě dobrovolnosti. Další roky ovlivnily velmi zdroje z přijatých dotací, ať už provozních nebo investičních. Převážná většina těchto dotací byla investována do Integračního centra v Jihlavě. Pokud by APLA – Vysočina nerealizovala tento projekt, byly by příjmy a výdaje vyrovnané. Ovšem jak je dále zmíněno, pokud by organizace nerealizovala projekt na vybudování centra, měla by více času na specializaci odborného poradenství.

Graf 4.2. - Příjmy a výdaje organizace APLA – Vysočina

Zdroj: vlastní na podkladě výročních zpráv

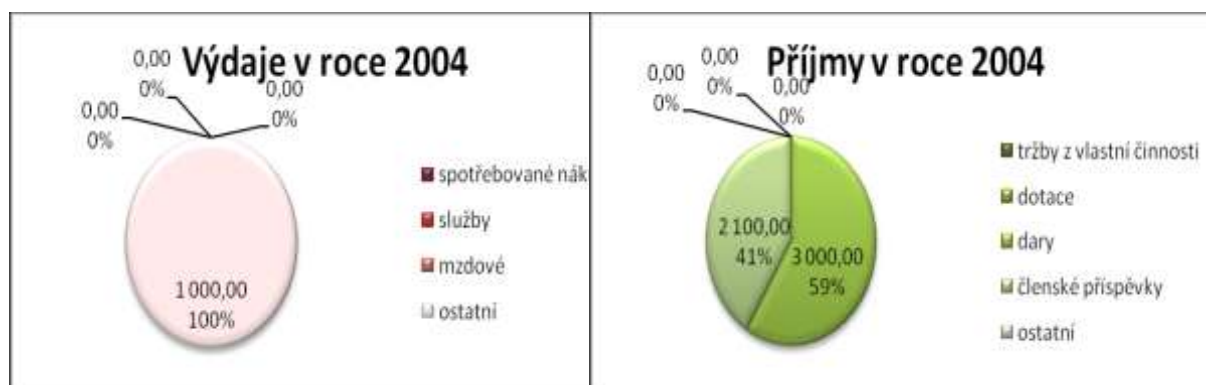
4.3.3 Příjmy a výdaje v jednotlivých letech

V prvním roce fungování je zřejmé, že organizace nemohla získat žádné velké příjmy. Příjmy proto tvořily pouze členské příspěvky a jeden peněžní dar. Členské příspěvky byly ve výši 2 100 Kč, což tvořilo 41 % veškerých příjmů. Peněžní dar byl ve výši 3 000 Kč, tedy tvořil celých 59 % celkových příjmů. Je však samozřejmé, že v následujících letech bude asociace manipulovat s daleko většími finančními obnosy, vzhledem k tomu, že již od prvního roku zde byla vidina vybudování Integračního centra pro osoby s PAS.

První rok znamenal pro APLA – Vysočina těžkou zkoušku, organizace se teprve dostávala do podvědomí a vše fungovalo pouze na základě dobrovolnosti a filantropii zakladatelů, kteří poskytovali bezplatně prostory, projekční techniku, honoráře i občerstvení pro uskutečnění odborných seminářů k problematice autismu. Výdaje sdružení tak tvořili pouze 1 000 Kč bankovní poplatky.

Organizace velmi dobře zvládla první rok fungování, kdy se mohla pochlubit i tím, že rozdíl mezi příjmy a výdaji tvořil 4 100 Kč.

Graf 4.3. - Příjmy a výdaje v roce 2004 (v Kč)

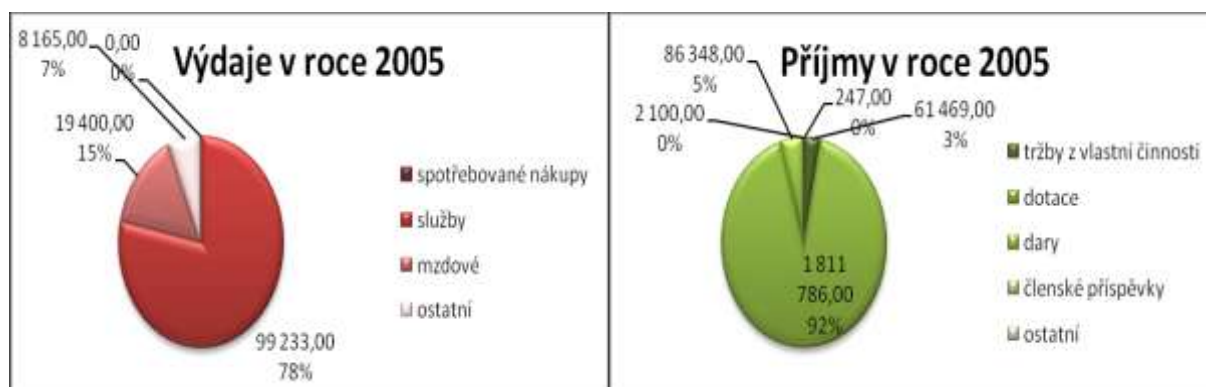
Zdroj: vlastní na podkladě výročních zpráv

Druhý rok fungování přinesl již více finančních prostředků z více zdrojů. Ještě v roce 2004 zažádala organizace o investiční dotaci, která jí byla v roce 2005 poskytnuta. Tato dotace tvořila převážnou většinu příjmů, tedy 1 811 786 Kč, celých 92 %. Ostatní částky příjmů oproti dotaci jsou zanedbatelné, přesto však je nutné uvést. Za odborné semináře a reklamu organizace získala 61 469 Kč, to tvořilo pouhé 3 % celkových příjmů, také následující příjem z darů je v porovnání s celkovými příjmy zanedbatelný, a tvoří ho 5 %. Členské příspěvky a ostatní příjmy, jako jsou bankovní poplatky, tvoří jen nepatrnou část.

Největší množství finančních prostředků bylo vynaloženo na služby (reklama, semináře, cestovné výdaje na občerstvení). Tvoří to celých 78% (99 233 Kč). Další větší výdaj představují výdaje na mzdy (19 400 Kč; 15%). Do ostatních výdajů jsem zahrnula vše ostatní, tedy od bankovních poplatků až po odpisy.

V tomto roce se už organizace mohla pochlubit již velmi vysokým obratem, v porovnání s předchozím rokem, byla jím částka 1 835 152 Kč.

Graf 4.4. - Příjmy a výdaje v roce 2005 (v Kč)

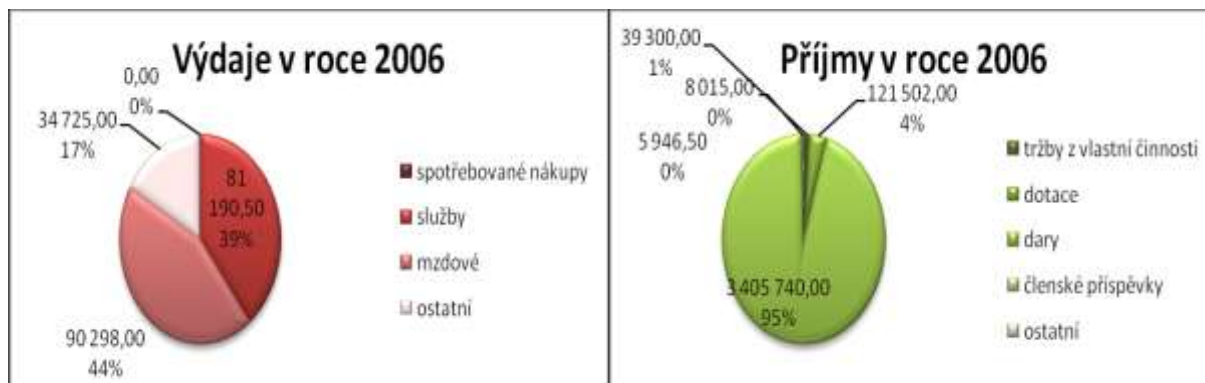
Zdroj: vlastní na podkladě výročních zpráv

Rok 2006 z hlediska financování přinesl změnu. V tomto roce se převládajícím příjmem nestaly dotace, nýbrž dary. Hodnotově významným darem byla budova školního statku pro vybudování Integračního centra v hodnotě 3 405 740 Kč, tedy 95 % celkových příjmů. Dalším příjmem byla dotace, která tvořila 4 % z celkových příjmů (121 502 Kč), dále pak příjmy za své služby 1 % (39 300 Kč), i v tomto roce byly přijaty členské příspěvky a bankovní úroky, ale tvoří opět jen nepatrnou část veškerých příjmů.

V tomto roce se výrazně zvýšily mzdové výdaje a výdaje na služby. Mzdové výdaje tvořily celých 44% z celkových výdajů (90 298 Kč) a výdaje na služby představovaly 39%, tedy 81 190,50 Kč. Na ostatní výdaje zbývá potom 17% z veškerých výdajů (34 725 Kč).

Rozdíl příjmů a výdajů z činnosti organizace APLA - Vysočina byl 3 374 290 Kč.

Graf 4.5. - Příjmy a výdaje v roce 2006 (v Kč)

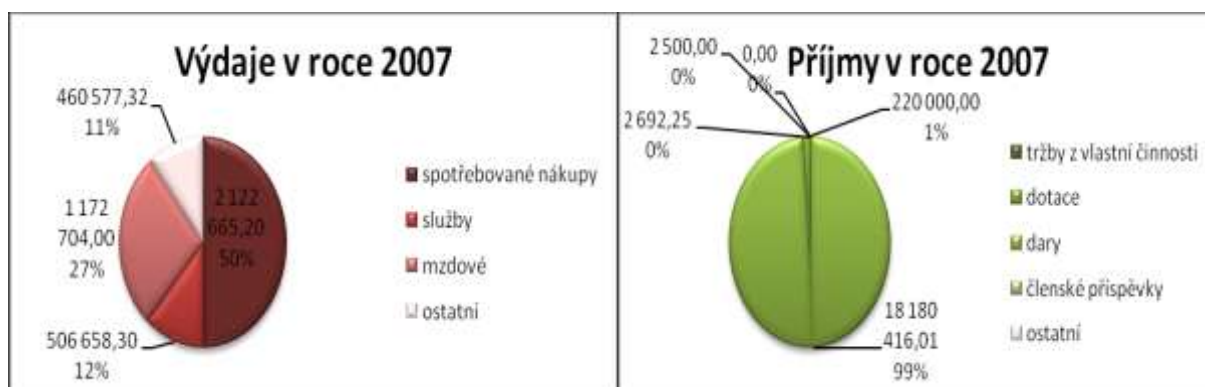
Zdroj: vlastní na podkladě výročních zpráv

V roce 2006 byla schválena žádost o dotaci na projekt vybudování Integračního centra v Jihlavě. V roce 2007 byla poskytnuta část z požadované dotace, která tvořila celých 99 % příjmů (18 180 416,01 Kč). Ostatní příjmy dále není nutné rozebírat, protože všechny dohromady tvoří jediné procento na celkových příjmech.

V tomto roce se velmi výrazně zvýšily veškeré výdaje. Největším podílem jsou investiční výdaje a nákup drobného majetku a kancelářských potřeb (50 % z celkových výdajů), dále velký podíl mají mzdové výdaje 27 % (1 172 704 Kč), ostatní výdaje a výdaje na služby jsou přibližně ve stejném zastoupení, jak je vidět v následujícím grafu 4.6.

Výsledný obrát za tento rok byla velmi vysoká částka 14 143 003 Kč.

Graf 4.6. - Příjmy a výdaje v roce 2007 (v Kč)

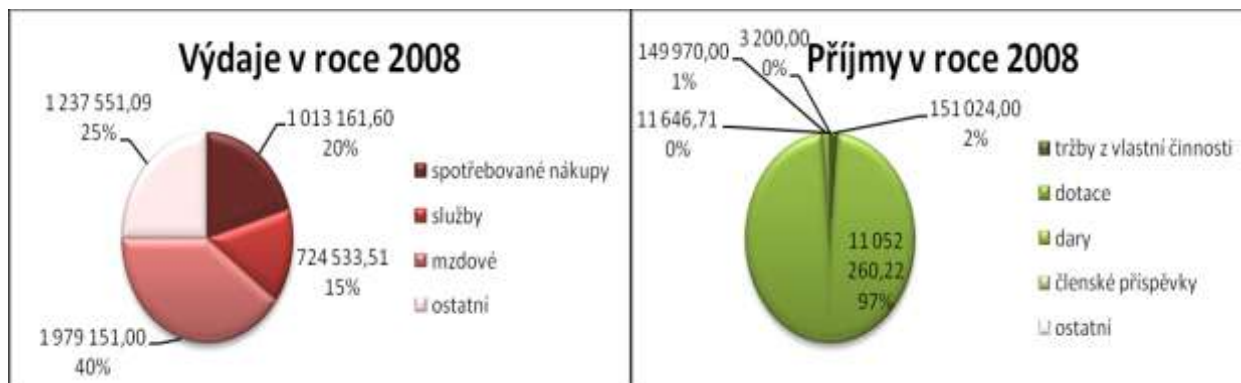
Zdroj: vlastní na podkladě výročních zpráv

Samozřejmě, že i v roce 2008 byla poskytnuta další část dotace na dokončení a zprovoznění Integračního centra. Tato dotace, jak je patrné z grafu, tvořila opět velmi významnou část příjmů. Pro ostatní příjmy (tržby z vlastní činnosti, dary, členské příspěvky a bankovní úroky) pak zbývaly pouhé 3 % z celkových příjmů.

Tento rok byl poměrně vyvážený na výdaje. Největší položkou byly mzdové výdaje 1 979 151 Kč, tedy 40 %, dále ostatní výdaje 1 237 551,09 (25 %), spotřeba materiálu 1 013 161,60 Kč (20 %) a výdaje na služby tvořily 15% 724 533,51 Kč (15 %)

Opět rozdíl příjmů a výdajů tvořil poměrně vysokou částku 6 413 704 Kč.

Graf 4.7. - Příjmy a výdaje v roce 2008 (v Kč)

Zdroj: vlastní na podkladě výročních zpráv

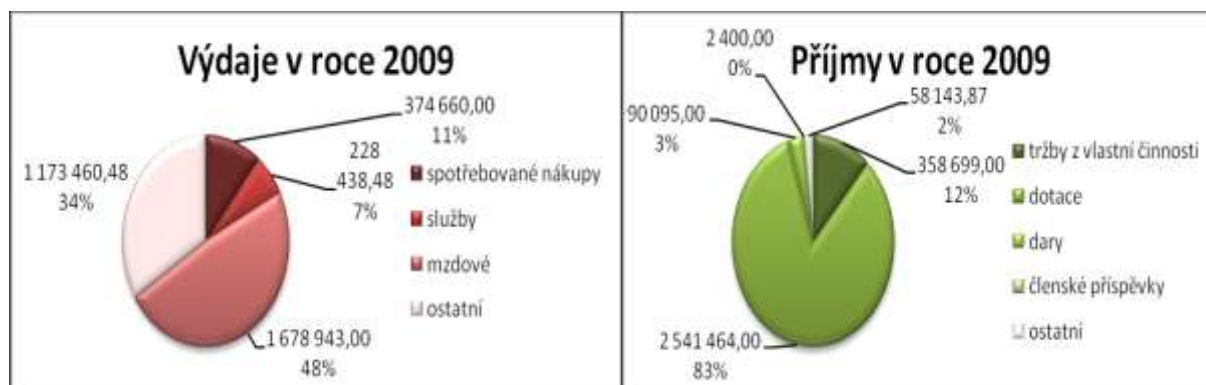
Poslední rok, za který jsou prozatím vypracovány výroční zprávy, je rok 2009. V tomto roce již není poskytnuta tak závratná částka na dotacích, proto si myslím, že tento rok bude pro hodnocení nejobjektivnější.

Získané dotace činily 2 541 464 Kč, což tvoří 83 % z celkových příjmů. Přijaté dary jsou v hodnotě 90 095 Kč, což znamená, že dary představují 3 % z celkových příjmů a ostatní příjmy tvoří 58 143,87 Kč (2 % z celkových příjmů). Větší procentuální zastoupení mají zde příjmy od uživatelů, činí 12 %, tedy 358 699 Kč.

V posledním analyzovaném roce opět velkou část zabírají mzdové výdaje 1 678 943 Kč (48 %), dále ostatní výdaje 1 173 460,48 Kč (34 %), a spotřebované nákupy a služby zahrnují dohromady 18 % z celkových výdajů.

Po zhodnocení všech činností tohoto roku organizace APLA – Vysočina, jsem došla k zápornému výsledku, tedy – 404 700 Kč. Podle mého názoru by bylo vhodné se více zaměřit na nové zdroje financování, především na získání více finančních prostředků od firem. Bylo by vhodné se snažit více dostat do podvědomí občanů kraje Vysočina.

Graf 4.8. - Příjmy a výdaje v roce 2009 (v Kč)

Zdroj: vlastní na podkladě výročních zpráv

4.4 Zhodnocení činnosti sdružení APLA - Vysočina

V následujícím grafu 4.9. je vidět jak organizace APLA – Vysočina hospodařila v průběhu let. Celkové výsledky hospodaření jsou ovlivněny především přijatými dotacemi, které tvoří převážnou část příjmů. Bylo by tedy vhodné, aby se organizace zaměřila na jiné zdroje financování, tedy aby skladba příjmů byla více různorodá.

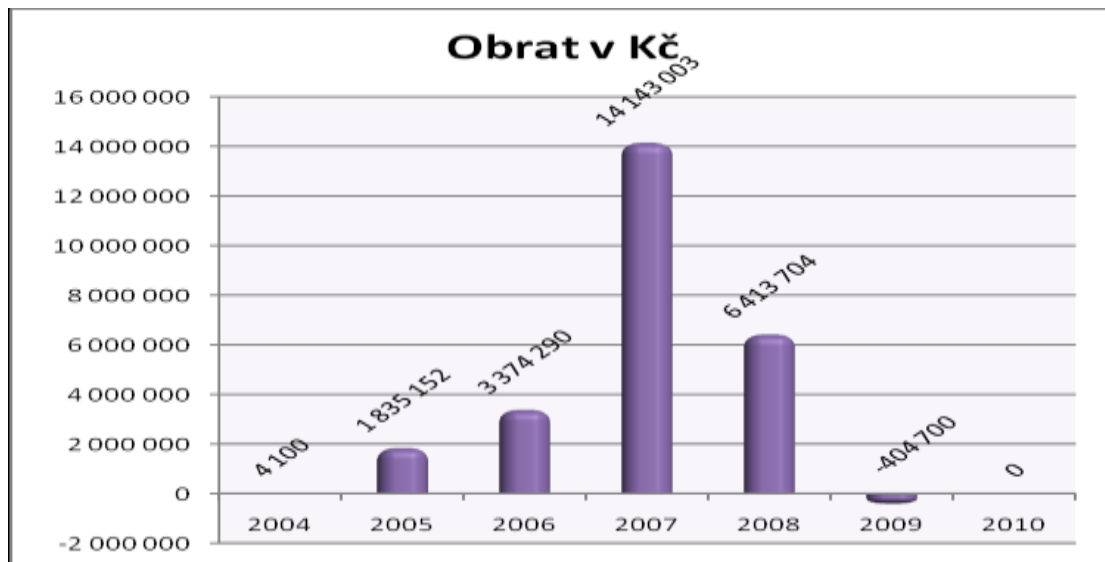
S ohledem na bezplatnou angažovanost členů APLA – Vysočina se poměrně bohatá činnost při krátkodobém trvání prozatím obešla bez větších pohybů a objemu na BÚ. APLA – Vysočina již v prvním roce fungování využila velmi dobrou činnost fundraisera. Od I.P. CENTRE, s. r. o. získala bezplatně prostory pro svůj provoz, zároveň od stejné společnosti získala budovy a pozemky pro vybudování Integračního centra. Finanční zpráva tedy není obzvlášť rozsáhlá, ovšem už v tomto roce se ukázalo, že organizace má jasné cíle, které chce splnit, dokazují to právě dosažené úspěchy v podobě získání prostor a budov.

Druhý rok již byl ovlivněn přijatými dotacemi, proto výsledek hospodaření je ve výši 1 835 152 Kč. I následující roky byly přijaty dotace, proto tedy v roce 2006 vyšel rozdíl mezi příjmy a výdaji 3 374 290 Kč. S největším rozdílem příjmů a výdajů vyšel rok 2007, kdy se právě realizovalo Integrační centrum, tento rozdíl činil 14 143 003 Kč. I na další rok se požádalo o dotaci, která byla v roce 2008 připsána na účet, šlo však opět o dotaci na realizaci a provoz centra.

Posledním analyzovaným rokem je rok 2009. I přesto, že součet všech výdajů je nižší než v předchozích letech, dosáhla asociace ztráty. I když sdružení pořádalo velké

množství seminářů, nestačilo to však, aby příjmy pokryly výdaje, proto v tomto roce je zřejmá z následujícího grafu ztráta ve výši – 404 700 Kč.

Graf 4.9. - Obrat sdružení APLA – Vysočina (v Kč)

Zdroj: vlastní na podkladě výročních zpráv

4.5 Návrhy a doporučení

Občanské sdružení APLA působí na území ČR přes 10 let. Do podvědomí lidí se již dostává, ale naleznou se i tací, kteří o této organizaci nic nevědí. Samotné činnosti této organizace mě však velmi překvapily. Už od založení APLA - Vysočina si organizace stanovila poměrně náročný cíl, který díky zdrojům z dotací, snadno vyřešila a také díky velmi dobře propracovanému projektu bez problému udržuje.

Finanční zdroje jsou definovány jako součást kapitálu, který organizace získává realizací svých výrobků či služeb. Tato finanční struktura vykazuje nepříliš velkou různorodost zdrojů, bylo by tedy vhodné, kdyby dotace netvořily převážnou část příjmů. Což si myslím, že v současné době, kdy je dokončen projekt Integrovaného centra, je velmi reálné. Dále by mohla organizace pořádat více seminářů o této problematice, pokud by to bylo možné z časového hlediska. Tyto semináře by bylo dobré pořádat například na základních školách, kde by bylo dobré poučit děti, jak se chovat k lidem s poruchou PAS. Dalším vhodným místem by mohla být nemocnice. Ovšem z těchto seminářů nelze počítat s žádnými velkými

příjmy. Nejlepším by proto bylo vhodné, aby asociace měla k pořádání seminářů vlastní místnost. Informovat veřejnost o připravovaných seminářích by mohla za pomoci jednoho ze současných partnerů Vydavatelství Vysočina, s. r. o.

Činnost organizace však funguje, jak má a stala se vzorem pro další subjekty působící v oblasti osob se zdravotním postižením. Pro své klienty se snaží udělat organizace úplné maximum, proto tedy z tohoto hlediska nemám co vytknout. Je vidět, že chce dostát svého poslání.

Organizace hospodaří s rozmyslem, získané peníze totiž proinvestovává s rozvahou. Jak je možné zjistit z analýzy příjmů a výdajů, největší objem příjmů bylo právě z poskytnutých dotací na realizaci a následný provoz Integračního centra. Zdrojů získala pro tyto potřeby dostatek, proto si myslím, že je zde dobře plněn úkol fundraisera.

Na činnostech OS APLA – Vysočina a kvalitě poskytovaných služeb posouzené odbornou komisí jsou evidentní dlouhodobé zkušenosti a velmi dobré znalosti problematiky v oblasti osob s postižením, kde působí. Tato menší organizace si našla své místo a uplatnění, proto věřím, že ve spolupráci se svými sponzory a těmi, kteří se jakýmkoliv způsobem podílí na činnosti APLA – Vysočina, se bude jen dále rozvíjet a vytvářet nové projekty v kraji.

Vzhledem k tomu, že počet lidí s PAS neustále stoupá a vyžaduje stále odbornou péči, která se nesmí zanedbat už v útlém věku dítěte, doporučila bych, aby se občanské sdružení APLA snažilo tuto problematiku řešit i v ostatních krajích ČR. APLA funguje v Praze, Táboře, Jihlavě, Brně a v Hradci Králové. Velká část ČR však zůstává nepokryta pomocí postiženým s PAS. Proto by bylo vhodné založit další krajské asociace, nejvhodnějším místem by podle mého názoru byla Ostrava. Vzhledem k tomu, že východní Čechy a Slezsko nejsou vůbec pokryty. Popřípadě by bylo možné najít partnery, kteří se zabývají stejnou problematikou. Samozřejmě nejvhodnější by bylo, aby se APLA nalézala v každém z krajů ČR. Bylo by to především kvůli klientům, kteří by nemuseli daleko dojíždět.

Dále by bylo velmi vhodné, aby každá asociace byla založena na spolupráci s krajskými nemocnicemi, především s pediatri. Viděla bych v tomto přínos pro obě strany, jak pro dětské lékaře, tak pro asociaci. Ale především by se zabránilo v chybných diagnózách, ke kterým stále v dnešní době dochází.

5. Závěr

Občanský sektor spolu s ostatními sektory národního hospodářství tvoří ekonomiku státu. Stát by ani bez jednoho sektoru nemohl fungovat, proto díky NO může stát naplňovat své poslání. Neziskové organizace vznikají z podnětu skupin jednotlivců, kteří pocítují nedostatek určitého statku, fungují tedy, jak bylo možné se dočíst v druhé kapitole, na základě dobrovolnosti. Členové neziskových organizací hledají kolektivní podporu pro svoje osobní záležitosti. Občanská sdružení jsou pro svou liberálnost a minimální objem zákonných požadavků upravujících jeho činnost široce používanou formou neziskového sektoru.

Neziskové organizace mají velmi těžkou úlohu, a to především, v případech financování. Problematika hospodaření občanských sdružení je složitější, a proto je vhodné věnovat pozornost všem novým právním předpisům, které se tohoto hospodaření týkají. Co se týče získávání zdrojů, tedy finančních prostředků, dotací, grantů či darů, je u neziskových organizací situace poněkud složitá. Některé organizace mají „zajištěný“ příjem od stálých dárců, jiné musí složitě a mnohdy s obtížemi finanční prostředky shánět, to ale není případ analyzované asociace.

Ve své práci jsem se zabývala financováním občanského sdružení APLA - Vysočina, a to jak po stránce teoretické, tak po stránce praktické. V teoretické části jsou vysvětleny základní pojmy, týkající se občanského sdružení. I další kapitola se zabývá teorií, ale hospodaření OS. Praktická část se zabývá analýzou financování, kde je OS APLA - Vysočina zhodnoceno jak souhrnně graficky, tak i v tabulkách, kde je možné zjistit přesná data. Tato data jsem čerpala z veřejně dostupných výročních zpráv, interních dokladů a z poskytnutých rozhovorů. Činnost organizace je velmi kvalitní a smyslná, což se také projevilo na velkém počtu klientů již od založení asociace. Od té doby se počet uživatelů nijak výrazně nemění, je tedy stabilní.

Díky této práci jsem si prohloubila svoji informovanost v problematice neziskových organizací, konkrétně občanského sdružení.

K tomu, aby se mohla organizace posouvat dopředu, je zapotřebí zjistit informace o situaci na trhu a ve společnosti, a tyto informace následně zanalyzovat a vyhodnotit a poté naplánovat další kroky. Organizaci může zajímat například, zda existuje zpětná vazba od klientů a podporovatelů, zda existuje konkurence a co právě dělá, trendy ve filantropii nebo aktuální zaměření veřejných grantových a dotačních programů. Svými činnostmi se stává organizace atraktivnější pro podporovatele, své zaměstnance, dobrovolníky, veřejnost i média.

Neziskový sektor v ČR má v současné době zajištěny základní podmínky pro svou činnost. Ale tak jako všechno, tak i oblast neziskového sektoru podléhá novým trendům, tedy směru vývoje. Velký dopad na neziskový sektor má bezesporu nasměrování veřejného zájmu. Společenské zájmy jsou často určovány a směřovány Evropskou unií. Na trendy může organizace reagovat, přejímat je nebo jen sledovat, může však i trendy sama záměrně vytvářet. Ve většině případů platí, že trend přináší zisk, proto je dobré reagovat na trendy, popřípadě je vytvářet.

Nejen sdružení APLA - Vysočina, ale i ostatní neziskové organizace v kraji urazily při budování své image velký kus cesty, především ale určily směry, kterými by se měl neziskový sektor na Vysočině ubírat. I když se každá nezisková organizace liší, v oblasti spolupráce by měly najít společné slovo všechny. A měly by nalézt programy a metody, které pomohou klíčové oblasti rozvoje neziskového sektoru řešit.

Seznam použité literatury:

a) knihy:

- [1] BOUKAL, P.; VÁVROVÁ, H. *Ekonomika a financování neziskových organizací*. 1. vyd. OECONOMICA, 2007. 89 s. ISBN 978-80-245-1293-8.
- [2] FRIČ, P., GOULLI, R., *Neziskový sektor v České republice*. EUROLEX BOHEMIA, s. r. o., 2001. 204 s. ISBN 80-86432-04-1.
- [3] HALÁSEK, D., *Veřejná ekonomika*. OPTYS, s. r. o., 2007. 208 s. ISBN 80-85819-60-0.
- [4] HUDCOVÁ, Z. *Daňový režim neziskových organizací v ČR a ve vybraných zemích EU*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. 174 s. ISBN 978-80-244-1841-4.
- [5] KOČÍ, P., KABELOVÁ, K., *Meritum - Nevýdělečné organizace 2008*, ASPI Publishing, s. r. o., 2008. 296 s. ISBN 978-80-7357-330-0.
- [6] KRBEČKOVÁ, M., PLESNÍKOVÁ, J., *Jednoduché účetnictví k 1. 1. 2008*. 1. vyd., ANAG, s. r. o., 2008. 192 s. ISBN 978-80-7263-591-7.
- [7] REKTOŘÍK, J. a kol. , *Organizace neziskového sektoru*. 3. vyd., EKOPRESS, s. r. o., 2010. 188 s. ISBN 978-80-86929-54-5.
- [8] SCHAAD, M. *Neziskové organizace v ekonomické teorii*. Masarykova univerzita v Brně, 1998. 246 s. ISBN 80-210-1971-9.
- [9] STEJSKALOVÁ, I. a kol., *Využití účetnictví v řízení neziskových organizací*. ASPI, a. s., 2006. 140 s. ISBN 80-7357-187-0.
- [10] ŠEDIVÝ, M., MEDLÍKOVÁ, O., *Úspěšná nezisková organizace*. GRADA PUBLISHING, a. s., 2009. 160 s. ISBN 978-80-247-2707-3.
- [11] ŠNÝDROVÁ, I., *Psychodiagnostika*. 1. vyd. GRADA Publishing, a. s., 2008. 144 s. ISBN 978-80-247-2165-1.
- [12] URBANCOVÁ, A., KRYŠKOVÁ, Š., *Účetnictví nevýdělečných organizací A*, 2. vyd. Ostrava, 2008. 232 s. ISBN 978-80-248-1801-6.

b) internetové stránky

<http://www.e-cvns.cz/index.php>

www.neziskovky.cz

www.vlada.cz

www.tretipatro.cz

www.i-poradce.cz/SubPages/OtvorDokument/Clanok.aspx?idclanok=88634

www.apla.cz

www.mfcr.cz

<http://nno.ecn.cz>

www.osnoviny.cz

www.sagit.cz

www.kr-vysocina.cz

www.spiralis.sk

www.partnerstvi-vysocina.cz

www.neziskovka.cz

www.jihlava.cz

www.fundraising.cz

c) legislativa

Vyhláška č. 504/2002 Sb., k provedení zákona o účetnictví pro nepodnikatelské subjekty

Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů

Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků

Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Zákon č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice

Zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů

Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech

Zásady vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu ČR nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy (114/2001 Sb.)

Zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách

Zákon č. 117/2001 Sb., o veřejných sbírkách

Obchodní zákoník (513/1991 Sb.)

Seznam zkratk:

NO	neziskové organizace
EU	Evropská unie
ČR	Česká republika
OSS	organizační složka státu
OS	občanské sdružení
PO	právnícká osoba
OPS	obecně prospěšná společnost
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
a.s.	akciová společnost
PAS	porucha autistického spektra
atd.	a tak dále
tzn.	to znamená
tzv.	tak zvané
odst.	odstavec
Sb.	Sbírky
č.	číslo
BÚ	bankovní účet
FO	fyzická osoba
ZD	základ daně
ZDP	zákon o dani z příjmů
ČÚS	České účetní standardy
MF	Ministerstvo financí
Kč	korun českých
JÚ	jednoduché účetnictví
NNO	nestátní nezisková organizace
SMS	služba krátkých textových zpráv (z anglického <i>Short message service</i>)
DMS	dárcovská SMS
DPH	daň z přidané hodnoty
mil.	milionů
cca	přibližně
SROP	Společný regionální operační program

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3)
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

Renata Hrubá

Telečská 32

586 01 JIHLAVA

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Přihláška do Občanského sdružení Asociace pomáhající lidem s autismem –
APLA - Vysočina

Příloha č. 2: Organizační struktura APLA - Vysočina